

Natura 2000-gebied Geuldal

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2015/72/EU van 3 december 2014 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een achtste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2015, L 18/385);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Geuldal**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitriche-Batrachion*
 - H6110 *Kalkminnend of basifiel grasland op rotsbodem behorend tot het *Alyso-Sedion albi*
 - H6130 Grasland op zinkhoudende bodem behorend tot het *Violetalia calaminariae*
 - H6210 *Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende bodems (*Festuco-Brometalia*) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
 - H7220 *Kalktufbronnen met tufsteenformatie (*Cratoneurion*)
 - H7230 Alkalisch laagveen
 - H9110 Beukenbossen van het type *Luzulo-Fagetum*
 - H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Illici-Fagenion*)
 - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1078 *Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*)
 - H1083 Vliëgend hert (*Lucanus cervus*)
 - H1096 Beekprik (*Lampetra planeri*)
 - H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)
 - H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)
 - H1193 Geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)
 - H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

- H1321 Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)
H1324 Vale vleermuis (*Myotis myotis*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Geuldal** in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkema
d.d. 22 juni 2015

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Geuldal inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Geuldal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Geuldal, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Geuldal gevormd uit het Habitatrictlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrictlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit worden gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Geuldal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Geuldal" en onder nummer NL9801041 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor vijf prioritaire habitattypen en één prioritaire habitatsoort in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Geuldal (landelijk gebiedsnummer 157).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Geuldal ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Gulpen-Wittem, Maastricht, Eijsden-Margraten, Meerssen, Nuth, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument⁴.

Het beschermd natuurmonument Meertensgroeve is aangewezen op 20 juli 1983 (NLB/GS/GA-1357; Stcrt. 1983, nr. 146).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1.

Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2015/72/EU van 3 december 2014 tot vaststelling van een achtste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2015, L 18/ 385).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Geuldal bestaat uit grote delen van het beekdal van de Geul, de Gulp en een aantal zijbeken met enkele aangrenzende hellingen en plateaudelen. Het gebied wordt gekenmerkt door grote hoogteverschillen en is mede daardoor bijzonder gradiëntrijk. Op de plateaus en hellingbossen zijn door afstromend water diepe grubben uitgesleten.

Onderin het dal bevinden zich betrekkelijk voedselrijke en natte tot vochtige gronden met een afwisseling van hooilanden, zoals de dotterbloemhooilanden bij Cotesse en langs de Mechelderbeek, en diverse bosgemeenschappen, waaronder bron- en broekbossen. In de Geul en Gulp komen vegetaties met vlottende waterranonkel voor. De hoger gelegen hellingen bestaan uit een voedselarme, droge en kalkarme bovenste helft en een wat voedselrijkere, vochtige en kalkrijke onderste helft, een mengsel van naar beneden gegleden kalk en löss.

Halverwege de helling kunnen kalkafzettingen dagzomen. Op plaatsen waar kalkgesteente dagzoomt liggen enkele kleine open mergelgroeves of kalksteenwanden (Schaelsberg, Engwegen; Dölkesberg, Gulperberg) waar een bijzonder microklimaat heerst. Op veel plaatsen zijn ook onderaardse kalksteengroeves aanwezig. In het zuidelijk deel zijn ook steengroeves (Cottessen, Onderste en Bovenste Bosch) aanwezig.

Op veel plaatsen komen bronnen voor op de hellingen, waaruit smalle beekjes ontspringen. De graslanden en bossen die hier voorkomen omvatten orchideerijke hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden en begroeiingen op rotsranden. In het zuidoosten, in het hoogst gelegen deel van Nederland, komen op het plateau uitgestrekte beukenbossen voor met onder andere veldbies-beukenbossen. Vaak zijn de graslanden van elkaar gescheiden door met struweel begroeide graften.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Geuldal behoort tot het Natura 2000-landschap "Heuvelland".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrictlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Geuldal is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (kaartproductie 28-04-2014). Het gebied bestaat uit diverse gebiedsdelen in het stroomgebied van de Geul en diverse zijbeken zoals de Gulp (zie ook de volgende alinea). Het gebied dat onder meer bestaat uit hellingbossen en natuurlijke graslanden strekt zich uit van Vaals en Epen (Gulp) bovenstrooms tot Meerssen benedenstrooms. Als belangrijke deelgebieden kunnen worden onderscheiden: beekloop en oevers van de Geul met zijbeken, Kloosterbosch, Ravenbosch, Schaelsberg, bossen en graslanden op de zuidoever van de Geul tussen Rothem en Valkenburg, Biebosch, Gerendal e.o., Keutenberg-Berghof, Gulperberg, Vrakelberg, Eyserbosschen, terreinen langs de Selzerbeek (Wahlwiller), Groote Bosch (Slenaken), Schweiberger Bosch t/m Onderste en Bovenste Bosch, oostelijke dalflank van de Geul tussen Epen en Cottessen en Vijlenerbosch t/m Vaalserberg.

Dit gebied is onder meer aangewezen voor drie soorten vleermuizen: meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324). De in het gebied gelegen ondergrondse kalksteengroeven (incl. ingangen) zijn van grote betekenis als overwinteringsgebied voor deze soorten. Deze groeven zijn, voor zover gelegen buiten het op de kaart begrensde (geel gemarkeerde) gebied, op de kaart ingetekend door

⁵ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

middel van een rasterpatroon. In tegenstelling tot het geel gemarkeerde Habitatrictlijngebied maken in het op de kaart gerasterde gebied alleen de ondergrondse kalksteengroeven onderdeel uit van het Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 in gerasterd gebied alleen betrekking heeft op de ondergrondse groeven en op boven- en ondergrondse handelingen die een negatieve invloed kunnen hebben op de groeven als overwinteringsgebied voor vleermuizen (op grond van externe werking).

Voor dit gebied geldt dit voor de volgende ondergrondse kalksteengroeven⁷ (buiten het bovengronds begrensd gebied voor zover op de kaart aangeduid): Barakkengroeve, Bonsdaelgroeve, Flesschenberggroeve, Fluwelengroeve, Gemeentegroeve, Geulhemmergroeve, Kasteelgroeve (of Groeve onder de Ruine), Roebroekgroeve, Sibbergroeve, Vallenberggroeve en Wilhelminagroeve. Binnen het gebied zijn op grond van de beschikbare gegevens verder nog de volgende groeven voor vleermuizen van belang: Canadabergske, Catacombengroeve, Gewandgroeve, Groeve Scheve Spar, Kabouterberg, Koepelgroeve, Leeraarsgroeve, Ravengroeve, Ravenboschgroeve III, Rosaliebergske, Schenkgroeve, Vlaberggroeve en Viltergroeve. Binnen het geel gemarkeerde Habitatrictlijngebied vallen alle groeven onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998, zowel boven- als ondergronds. In afwijking van de algemene exclaveringsformule opgenomen in paragraaf 3.4 geldt het volgende: voor zover bebouwing deel uitmaakt van een ondergrondse kalksteengroeve, is de exclaveringsformule slechts van toepassing als deze bebouwing niet behoort tot het leefgebied van één of meer van de vleermuissoorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Geuldal beslaat bovengronds een oppervlakte van ruim 2.585 ha. Het beschermde natuurmonument Meertensgroeve heeft een oppervlakte van 5 ha. Voor de exacte oppervlakten wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen de bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4). Ook is geen rekening gehouden met de alleen ondergronds begrensde gebiedsdelen (zie vorige alinea, gerasterd op de kaart, ca. 130 ha).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁸:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren (beeklopen), perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing van de beeklopen (Geul, Gulp, Selzerbeek, Mechelderbeek en Terzieterbeek), die was gebaseerd op de topografische kaart, is herzien op grond van de actuele ligging (luchtfoto's) en kadastrale lijnen. Het merendeel van de beeklopen (inclusief een strook aan weerszijden) is eigendom van het Waterschap Roer en Maas hetgeen op de luchtfoto's vaak zichtbaar is aan de meer gestructureerde begroeiing dan aangrenzende cultuurgronden. Hierbij wordt verzekerd dat de gehele beekloop wordt begrensd (delen van de beekloop lagen buiten het Natura 2000-gebied) en er binnen de begrenzing enige ruimte is voor (natuurlijke) beekverlegging onder invloed van erosie en sedimentatie.
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is, gelet op de kadastrale inschrijving⁹, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea toegelicht.

⁷ Buiten begrensd gebied gelegen groeven waar in de jaren 1999-2008 vleermuizen zijn aangetroffen

⁸ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

⁹ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied is op de volgende plekken gewijzigd:

- Ten zuiden van Meerssen is uitbreiding gelet op ontwikkeling van het habitatttype eiken-haagbeukenbos (H9160B) en ten behoeve van een logische begrenzing (1,3 ha).
- Ten noordoosten van Berg is rondom de voormalige stortplaats de eigendomsgrens van het Limburgs Landschap gevolgd waardoor een beter herkenbaar en minder grillig grensverloop ontstaat (per saldo + 5,1 ha).
- Te noorden van Sibbe is het gebied langs de Bergweg uitgebreid (1 ha) met een bosje dat behoort tot het habitatttype eiken-haagbeukenbos (H9160). In de zuidpunt van de uitbreiding ligt een voor vleermuizen toegankelijke ingang van de Sibbegroeve (waarvan verder alleen de ondergrondse delen in de begrenzing zijn opgenomen).
- Aan de oostzijde van de Schaelsberg (Schin op Geul) uitbreiding met schrale graslanden (Natuurmonumenten, 11 ha) wegens voorkomen van kalkgraslanden (H6210) en pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110), en de ontwikkeling van glanshaverhooiland (H6510A). De voor het laatstgenoemde habitatttype typische soort groot streepzaad is reeds aanwezig. (°)
- Ten zuiden van de Schaelsberg is de beboste noordoever van de Geul bij het gebied getrokken (3,6 ha, bestaande natuur) waardoor dit deelgebied aansluiting krijgt met de delen ten zuiden van de Geul. Dit betreft merendeels het habitatttype vochtige alluviale bossen (H91E0C).
- Tussen de Sousberg en Engwegen is een intensief in agrarisch gebruik zijnd perceel verwijderd (-2,0 ha, nieuwe natuur, paardenwei) terwijl aan de noordzijde van de Sousberg een logischer grens is getrokken (eigendom Staatsbosbeheer) en ten zuiden van Engwegen een terrein met het habitatttype kalkgraslanden (H6210) is toegevoegd (+1,7 ha).
- Ten westen van de Berghofweide (met bijzondere kwaliteit kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden en (H6230)) is een stuk cultuurgrond (0,8 ha) toegevoegd dat door afvloeiing van bemesting een zeer negatieve invloed heeft op de aanwezige habitattypen. (°)
- Ten zuiden van Beertsenhoven (Wylre) is het gebied uitgebreid (7,8 ha) gelet op de aanwezigheid van het habitatttype vochtige alluviale bossen (H91E0C) in de vorm van Vogelkers-Essenbos met veel slanke sleutelbloem, bosmuur, groot springzaad, hangende zegge en moerasstreepzaad. Tevens komt er het habitatttype eiken-haagbeukenbossen (H9160B) voor en het aanwezige grasland heeft potentie voor de ontwikkeling van glanshaverhooilanden (H6510A). (°)
- Ten zuiden van Gulpen (Gulperberg) zijn enkele percelen bestaande en nieuwe natuur toegevoegd (15 ha) ten behoeve van de ontwikkeling van het habitatttype kalkgraslanden (H6210) en de aanwezigheid van het habitatttype glanshaverhooilanden (H6510A).
- Delen van de golfbaan ten zuiden van Gulpen (Wittem) die binnen de begrenzing lagen, zijn uitgezonderd (ca. 2,5 ha). De grens is in beginsel gelegd op de overgang van de golfbaan naar het gesloten bos (zie ook bijlage C, paragraaf 3.2).
- Ten noordoosten van het Schweiberger Bosch is het gebied uitgebreid met bosrestanten bestaande uit het habitatttype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B) en het omringende droogdal ten behoeve samenhang met het reeds begrensde gebied (25 ha). Het droogdal waarin ook diverse poelen zijn gelegen, behoort tevens tot het leefgebied van de kamsalamander. (°)
- Uitbreiding met de beekloop van de Gulp tussen Euverum en de monding in de Geul dat behoort tot het leefgebied van rivierdonderpad (beekdonderpad) en beekprik.
- Uitbreiding met de Eyserbeek tussen Eyserbosch en de monding in de Geul (incl. beekbegeleidend bosje, 5,8 ha) wegens het voorkomen van de rivierdonderpad (cq. "beekdonderpad", zie bijlage B3) en Vogelkers-Essenbos (H91E0C). Het bosje is eigendom van het Limburgs Landschap (2,1 ha).
- Uitbreiding met de Selzerbeek tussen Wahlwiller en de monding in de Geul (1,6 ha) wegens het voorkomen van de rivierdonderpad (cq. "beekdonderpad").
- Uitbreiding met de Mechelderbeek (tussen Vijlen en de monding in de Geul) wegens het voorkomen van de rivierdonderpad cq. "beekdonderpad". Ook aan de beek grenzende percelen tussen Mechelen en de Voortweg zijn toegevoegd (16 ha) wegens het voorkomen van vochtige alluviale bossen (H91E0C) en voorkomen en uitbreiding van het habitatttype glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510A). (°)
- Tussen Epen en Mechelen zijn een aantal graslandpercelen (Geulbeemden) uit de begrenzing verwijderd (ca. 17 ha, nieuwe natuur) omdat habitatwaarden er niet aanwezig zijn en de percelen geen speciale betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.

- Langs de Geul bij Hurpesch zijn enkele graslandpercelen toegevoegd (ca. 13 ha) ten behoeve van de uitbreiding van het habitatype glanshaverhooilanden (H6510A). Ongeveer twee derde van deze oppervlakte was ten onrechte verwijderd in het ontwerp (dus opgenomen in aanmelding). (°)
- Grenzend hieraan zijn de Nutbronnen toegevoegd (incl. beekloop, 1,6 ha) wegens de aanwezigheid van het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C). Dit habitatype is vertegenwoordigd door Goudveil-Essenbos (in en rond vlakke bronnen, met paarbladig goudveil) en Vogelkers-Essenbos (met o.a. moerasstrepzaad, dotterbloem, slanke sleutelbloem). (°)
- Tussen Slenaken en Beutenaken zijn enkele percelen extensief begraasde graslanden langs de westoever van de beek toegevoegd (6 ha).
- Ten noorden van Wijlre (Fromberg) is een akker verwijderd (1 ha) die geen deel uitmaakt van de aangrenzende graslanden van de Vrakelberg (met kalkgraslanden (H6210). Op het betreffende perceel is recent een schuur gebouwd. (°)
- Het gebied is uitgebreid met enkele percelen (5,7 ha) ten noordwesten van Nijswiller vanwege de aanwezigheid en ontwikkeling van het habitatype kalkgraslanden (H6210). (°)
- Bij de aanmelding als Habitatrichtlijngebied is bij de begrenzing geen rekening gehouden met de ligging van ondergrondse kalksteengroeven die van belang zijn bij overwinterende vleermuizen waarvoor het gebied is aangemeld (zie ook de nadere toelichting aan het begin van deze paragraaf). Een aantal kalksteengroeven, die geheel of gedeeltelijk buiten het bovengronds begrensde gebied vallen, zijn daarom toegevoegd en apart gemarkeerd op de kaart (zie opsomming in de tweede alinea van deze paragraaf).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermten of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen¹⁰. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁸.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*

Verkorte naam Beken en rivieren met waterplanten

betreft het subtype:

H3260A Beken en rivieren met waterplanten (*waterranonkels*)

H6110 *Kalkminnend of basifiel grasland op rotsbodem behorend tot het *Alyso-Sedion albi*

Verkorte naam Pionierbegroeiingen op rotsbodem

H6130 Grasland op zinkhoudende bodem behorend tot het *Violetalia calaminariae*

Verkorte naam Zinkweiden

H6210 *Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende bodems (*Festuco-Brometalia*) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)

Verkorte naam Kalkgraslanden

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Verkorte naam Heischrale graslanden

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Verkorte naam Ruigten en zomen

betreft het subtype:

¹⁰ Prioritaire habitattypen en habitatoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹¹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H6430C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)

H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

betreft het subtype:

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)

H7220 * Kalktufbronnen met tufsteenformatie (*Cratoneurion*)
Verkorte naam Kalktufbronnen

H7230 Alkalisch laagveen
Verkorte naam Kalkmoerassen

H9110 Beukenbossen van het type *Luzulo-Fagetum*
Verkorte naam Veldbies-beukenbossen

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
Verkorte naam Beuken-eikenbossen met hulst

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
Verkorte naam Eiken-haagbeukenbossen

betreft het subtype:

H9160B Eiken-haagbeukenbossen (*heuvelland*)

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91EOC *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁸.

H1078 * Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*)

H1083 Vliegend hert (*Lucanus cervus*)

H1096 Beekprik (*Lampetra planeri*)

H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)

H1193 Geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)

H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

H1321 Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)

H1324 Vale vleermuis (*Myotis myotis*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen¹⁰

geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Geuldal ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H3260A	3	3		Zie bijlage B.2		ja
*H6110	10	4	ca. 4	A3 (50-75%)	B2 (6-15%)	nee
H6130	5	1	ca. 0,5	A4 (>75%)	A4 (>75%)	ja
*H6210	5	5	ca. 30	A2 (30-50%)	B1 (2-6%)	ja
*H6230	10	10		Zie bijlage B.2		ja
H6510A	3	3	ca. 1.500	-	B1 (2-6%)	nee
*H7220	10	3	ca. 200 bronnen	B2 (6-15%)	B1 (2-6%)	ja
H9110	5	1		Zie bijlage B.2		ja
H9160B	3	3	ca. 700	A3 (50-75%)	B2 (6-15%)	ja
*H91E0C	5	5	ca. 1.000	-	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectie criterium ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang)..
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten¹⁰ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹³. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

¹² De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹³ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprink (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfforen (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Geuldal ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
*H1078	Spaanse vlag	10	4		Zie bijlage B.2		ja
H1083	Vliegend hert	5	5		Zie bijlage B.2		ja
H1096	Beekprik	5	5	ca. 140	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja
H1163	Rivierdonderpad	5	5		Zie bijlage B.2		ja
H1193	Geelbuikvuurpad	5	2	ca. 230	A1 (15-30%)	A1 (15-30%)	ja
H1318	Meervleermuis	5	5	ca. 550	B2 (6-15%)	B2 (6-15%)	ja
H1321	Ingekorven vleermuis	5	4	ca. 650	A3 (50-75%)	B2 (6-15%)	ja
H1324	Vale vleermuis	5	4	ca. 50	A2 (30-50%)	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km²).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijgebied

De begrenzing van het Habitatrictlijgebied Geuldal is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) komt met name voor in de Geul en de Gulp. Pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) komen op enkele plekken voor in het Beneden-Geuldal, onder andere in de Curfsgroeve en op de Schaelsberg. Het habitatype zinkweiden (H6130) is aanwezig langs de Geul nabij Cottessen (dicht bij de Belgische grens). Heischrale graslanden (H6230) zijn onder meer aanwezig in de nabijheid van Cottessen. Op de Berghofweide (nabij Stokhem) komen heischrale graslanden (H6230) en kalkgraslanden (H6210) naast elkaar voor. Kalkgraslanden komen verder onder andere voor in het Gulpdal tussen Slenaken en Waterop, in het Gerendal, op de Wijlre-akkers en op de Vrakelberg. Glanshaver- en vossenstaartheuveln, *glanshaver* (H6510A) komen verspreid in het beekdal en onderaan hellingen voor, het mooiste voorbeeld is te vinden bij Cottessen. Kalktufbronnen (H7220) zijn aanwezig in het Ravensbosch, het Kloosterbosch en in het Bronnetjesbosch bij Terziet. In het Ravensbosch is ook het habitatype kalkmoerassen (H7230) aanwezig. Veldbies-beukenbossen (H9110) komen voor in het Boven-Geuldal (onder andere Bovenste Bosch, Holsetterbosch, Vijlenerbosch, Schimperbosch, Preusbosch). Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) komen voor bovenaan hellingen in het Geuldal en Gulpdal, waaronder op de Schaelsberg en in het Ravensbosch. Eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (H9160B) komen onderaan hellingen voor verspreid in het Geuldal (inclusief zijdalen) en het Gulpdal, waaronder op de Vrakelberg en in Goedenraad, de Eyserboschen, het Kloosterbosch, het Ravensbosch en de Vijlenerboschen. Het habitatype ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C) komt plaatselijk aan de randen van eiken-haagbeukenbossen (H9160) voor, onder andere bij Waterop langs de Gulp. Vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) komen langs beken en bronnen voor verspreid langs de Geul, Mechelderbeek en in het Kloosterbosch, het Ravensbosch en het Vijlenerbosch.

Leefgebieden van de Spaanse vlag (H1078) zijn aanwezig langs bosranden, struwelen en zoomvegetaties in de Eyserboschen en in het Gulpdal en het Geuldal ten zuiden van Gulpen. Het vliegend hert (H1083) is alleen bekend uit de omgeving van Schin op Geul. De beekprik (H1096) is onder andere aangetroffen in de bovenloop van de Geul en de Mechelderbeek (ook wel bekend als Lombergbeek). De meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324) overwinteren in de ondergrondse kalksteengroeven (zie ook de opsomming in paragraaf 3.3). Belangrijke overwinteringsobjecten voor deze drie vleermuissoorten zijn de Sibbergroeve (bij Sibbe) en Gemeentegroeve (bij Valkenburg). De meervleermuis overwintert daarnaast vooral in de Flesschenberggroeve (net ten noorden van Sibbe) en de ingekorven vleermuis is daarnaast vooral ook aangetroffen in de Schenkgroeve (in het deelgebied ten noordwesten van

Berg) en Vallenberggroeve (ten zuiden van Valkenburg). De rivierdonderpad (H1163) komt voor in grote delen van het stroomgebied van Geul, Gulp en zijbeken (Eijserbeek, Mechelderbeek (Lombergbeek) en Selzerbeek). In dit gebied betreft het de genetisch apart te onderscheiden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) (zie nadere toelichting in bijlage B.2). De kamsalamander (H1166) komt onder andere voor in het Gerendal, nabij het Kruisbosch bij Landsrade en De Molt bij Eperheide. Geelbuikvuurpadden (H1193) bevinden zich onder andere in het Gerendal, in de omgeving van de Berghofweide en bij Wahlwiller.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁴ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;

¹⁴ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H3260 Beken en rivieren met waterplanten

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting In het Geuldal komt het subtype *waterranonkels* voor in de Geul en de Gulp. Dit habitatype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit is mogelijk.

H6110 *Pionierbegroeiingen op rotsbodem

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is in voorkomen beperkt tot het Zuidlimburgse heuvelland. Op enkele plaatsen in het Geuldal is het mogelijk om dit habitatype, dat landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, verder te ontwikkelen en de kwaliteit ervan te verbeteren.

H6130 Zinkweiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zinkweiden komt in ons land alleen voor op één locatie in het Natura 2000-gebied Geuldal. Deze graslanden zijn in de loop van de jaren sterk achteruitgegaan. Het type kwam voorheen stroomafwaarts voor tot bij Mechelen. Uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd gelet op de geringe omvang en kwaliteit van het huidige voorkomen.

H6210 *Kalkgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting In het Geuldal bevinden zich enkele van de best ontwikkelde kalkgraslanden van ons land. In de afgelopen jaren is de oppervlakte ervan uitgebreid, maar verdere uitbreiding is mogelijk en wordt nagestreefd. Voor herstel van de sterk bedreigde kalkfauna is naast behoud op perceelniveau tevens een verbetering van de samenhang op landschapniveau een vereiste.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype heischrale graslanden is in het Zuid-Limburgse heuvelland vooral te vinden in het Maasdal. In het midden en oosten van het Mergelland betreft het kleinere voorkomens, vaak in mozaïek met kalkgraslanden (H6210), zoals op de Berghofweide en in mozaïek met natte graslanden zoals bij Cotessen. Het type dat voorkomt in mozaïek met kalkgraslanden (H6210) bevat diverse zeldzame soorten (onder andere herfstschroeforchis, groene nachtorchis en bosboterbloem). Wegens het voorkomen van herfstschroeforchis levert het gebied een belangrijke bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype.

H6430 Ruigten en zomen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C).

Toelichting Aan de voet van hellingbossen komen op enkele plaatsen zoomgemeenschappen voor van het subtype *droge bosranden* (subtype C). Het Geuldal heeft goede potenties om dit subtype in oppervlakte uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren. De ruigten en zomen behoren tot het leefgebied van de spaanse vlag (H1078).

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting Het subtype *glanshaver* komt op enkele locaties vlakvormig voor op hellingen en op natuurlijke oeverwallen langs beken waar uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit mogelijk wordt geacht.

H7220 *Kalktufbronnen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype kalktufbronnen komt in het Geuldal op enkele plekken voor. Het betreft één van drie gebieden waar dit habitatype in Nederland voorkomt.

H7230 Kalkmoerassen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype kalkmoerassen komt in dit gebied alleen nog op één perceel in matige kwaliteit voor. Elders in het Natura 2000-gebied zijn mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

H9110 Veldbies-beukenbossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype veldbies-beukenbossen, met onder meer de kenmerkende zeldzame witte veldbies, komt in ons land alleen voor in de heuvels rondom Vaals, op het zogenoemde vuursteeneluvium. Er bestaan goede mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit in de vorm van een gevarieerde bosstructuur met open plekken en bosranden die van belang zijn voor diverse plant- en diersoorten.

H9120 Beuken-eikenbossen met hulst

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst, dat landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert, komt op diverse plaatsen voor op de hogere (zure) delen van beekdalhellingen en op de randen van plateaus. Het type is hier sterk verwant aan veldbies-beukenbossen (H9110), dat echter slechts een beperkte geografische verspreiding kent. Mede door een weinig gevarieerde vegetatiestructuur is de kwaliteit matig.

H9160 Eiken-haagbeukenbossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B).

Toelichting In dit gebied is het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) over een relatief grote oppervlakte aanwezig, waar onder andere de hazelmuis voorkomt. Het habitatype is overwegend goed ontwikkeld, maar plaatselijk is verbetering van de kwaliteit mogelijk.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting In het Geuldal komen diverse vormen van dit habitatype voor, zowel essenbronbos als vogelkers-essenbos. Op meerdere plaatsen is het habitatype goed ontwikkeld aanwezig, maar meestal is het matig ontwikkeld of gedegradeerd door verdroging en eutrofiëring.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1078 *Spaanse vlag

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De spaanse vlag heeft landelijk een gunstige staat van instandhouding en kan overleven met zeer lage aantallen. In het gebied bevindt zich een relatief grote populatie die vermoedelijk al sinds het begin van de jaren tachtig aanwezig is.

H1083 Vliegend hert

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Geuldal levert een belangrijke bijdrage aan de populatie en het leefgebied van het vliegend hert in Zuid-Limburg. Landelijk verkeert de soort in een matig ongunstige staat van instandhouding, waarbij Zuid-Limburg één van de kernverspreidingsgebieden vormt in ons land.

H1096 Beekprik

Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting De beekprik, die landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert, komt in het gebied voor in de Geul en enkele zijbeken van de Geul. Het gebied herbergt een belangrijke populatie van deze soort en behoort tevens tot één van de meest kansrijke gebieden voor populatieherstel. Al jaren wordt gewerkt aan verbetering van zowel de optrekbaarheid van het beekstelsel als van de kwaliteit van het leefgebied.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Nadat de soort in de jaren negentig vrijwel leek te zijn verdwenen, is uit recente inventarisaties gebleken dat de soort zowel in de hoofdloop als in de zijbeken in het beekstelsel aanwezig is. In het gebied gaat het daarbij om de genetisch apart te onderscheiden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) (zie bijlage B.2). Benedenstrooms van de stuw in Meerssen, net buiten het gebied, wordt voornamelijk de *Cottus perifretum* (de "gewone" rivierdonderpad) aangetroffen. Het gebied is van groot belang voor de rivierdonderpad gezien de grote relatieve bijdrage en het voorkomen van de zeldzamere *Cottus rhenanus*. Extra aandacht dient uit te gaan naar het voorkomen van deze zeldzamere "beekdonderpad".

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting De kamsalamander komt voor op diverse locaties in het gebied. Uitbreiding van de populatie kamsalamanders kan een bedreiging vormen voor de meer zeldzame geelbuikvuurpad (H1193).

H1193 Geelbuikvuurpad

Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting De geelbuikvuurpad komt voor in droogdalen die worden geflankeerd door hellingbossen, in kleinschalig terrassenlandschap en in enkele (voormalige) groeven. In enkele groeven zijn mogelijkheden voor uitbreiding. Voor een duurzame instandhouding van de geelbuikvuurpad is het van belang dat de kwaliteit van het leefgebied ook buiten de groeves verbetert. Op langere termijn is de verdere ontwikkeling van levensvatbare populaties nodig in het Gerendal (inclusief Berghofweide) en bij Wahlwiller (als onderdeel van een netwerk in het gehele Heuvelland met meerdere levensvatbare populaties).

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting Dit is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse kalksteengroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis één van de grootste bijdragen aan de landelijke populatie.

H1321 Ingekorven vleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dit is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse kalksteengroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Het gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de ingekorven vleermuizen een zeer grote bijdrage aan de landelijke populatie. Het betreft een grensoverschrijdende populatie, waarvan de kraamkolonies bekend zijn uit de Voerstreek.

H1324 Vale vleermuis

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Dit is één van de vier Zuidlimburgse gebieden waar de ondergrondse kalksteengroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Het gebied is als overwinterings- en zwermgebied voor de vale vleermuis van zeer groot belang.

5.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermdenatuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied ook aangewezen voor de habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110). Het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) komt voor op verschillende plekken in het gebied, onder meer bij De Kluis (nabij Schin op Geul).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype ruigten en zomen (H6430). Het subtype *droge bosranden* (subtype C) komt plaatselijk in het gebied voor, onder andere langs de Gulp bij Waterop.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510). Het subtype *glanshaver* (subtype A) komt op enkele locaties vlakvormig voor in het Geuldal op hellingen en op natuurlijke oeverwallen langs beken.
- In afwijking van het ontwerpbesluit (2008) is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort gaffellibel (H1037). De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrictlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd (* = aangevuld met andere bronnen).

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H3260A – Beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels*

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit subtype drie gebieden als "belangrijkste" geselecteerd: Geuldal (157), Swalmdal (148) en Grensmaas (152). Rivieren (breder dan 30 meter) met vlottende waterranonkel (alleen in Grensmaas) worden in tegenstelling tot de in 2003 gehanteerde indeling in subtypen niet meer tot dit subtype gerekend, maar tot het subtype *grote fonteinkruiden* (H3260B). Op grond van de huidige kennis zijn de drie belangrijkste gebieden: Geuldal, Swalmdal en Drentsche Aa-gebied (025). Dit zijn de gebieden met de grootste lengte en oppervlakte water met de volgende kenmerkende soorten: vlottende waterranonkel (Geuldal en Swalmdal) en klimopwaterranonkel (Drentsche Aa-gebied). Uit het oogpunt van voldoende geografische spreiding kan hieraan nog Veluwe (057) als vierde gebied worden toegevoegd (met als kenmerkende soorten teer vederkruid en klimopwaterranonkel).

H6110 – *Pionierbegroeiingen op rotsbodem			
Landelijke oppervlakte ca. 4 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A3 (50-75%)	Provincie Limburg 2011
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Staatsbosbeheer 2011
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2011
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2011

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) was dit in Nederland uiterst zeldzame habitattypen slechts bekend uit twee gebieden: Bemelerberg & Schiepersberg (156) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159). Inmiddels is gebleken dat dit habitattypen ook in twee andere gebieden aanwezig is: Geuldal (157) en Savelsbos (160). Deze gebieden kunnen aan de "belangrijkste gebieden" van dit prioritaire habitattypen worden toegevoegd.

H6130 – Zinkweiden

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) is voor dit habitattypen één gebied geselecteerd: Geuldal (157). Dit is het enige gebied waar dit habitattypen in Nederland voorkomt.

H6210 – *Kalkgraslanden			
Landelijke oppervlakte ca. 30 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	*Geuldal	A2 (30-50%)	Provincie Limburg 2009
158	*Kunderberg	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2013
156	*Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2009
159	*Sint Pietersberg & Jekerdal	B1 (2-6%)	Provincie Limburg 2009
160	*Savelsbos	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattypen, dat beperkt is tot het Natura 2000-landschap Heuvelland, de volgende vijf gebieden geselecteerd: *Bemelerberg & Schiepersberg (156), *Geuldal (157), *Kunderberg (158), *Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en *Savelsbos (160). Volgens de Habitatrictlijn bijlage I zijn gebieden waar opmerkelijke orchideeën voorkomen prioritair (*). Dit betreft in Nederland alle geselecteerde gebieden. De vijf geselecteerde gebieden zijn zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht de belangrijkste. Hiermee wordt het grootste deel van de landelijke oppervlakte kalkgraslanden afgedekt.

H6230 – *Heischrale graslanden

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het prioritaire habitatype heischrale graslanden (H6230), dat sterk verspreid over de verschillende Natura 2000-landschappen voorkomt, de volgende tien gebieden geselecteerd: Wijnjeterper Schar en Terwispeler Grootschar (015-016)¹⁵, Drentsche Aa-gebied (025)¹⁶, Holtingerveld (029)¹⁷, Borkeld (044), Veluwe (057), Willinks Weust (062), Zwanenwater & Pettemerduinen (085)¹⁸, Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159).

Met de huidige kennis zijn de grootste oppervlakten met goede kwaliteit (minstens 2 ha) gelegen in Drentsche Aa-gebied, Holtingerveld, Dwingelderveld (030), Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046), Borkeld, Aamsveen (055), Veluwe, Bemelerberg & Schiepersberg en Sint Pietersberg & Jekerdal. Ook enkele andere gebieden bevatten aanzienlijke oppervlakten, maar hier betreft het geheel of grotendeels matige kwaliteit (rompgemeenschappen), waardoor deze gebieden wat betreft dit habitatype niet tot de tien belangrijkste gebieden worden gerekend. Het volgende gebied (inmiddels in twee gebieden gesplitst) wordt ook tot de tien belangrijkste gebieden gerekend vanwege de goede kwaliteit: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Grootschar (laatstgenoemde thans deelgebied van Van Oordt's Mersken (015)), met complete gradiënten van vochtige heiden (H4010), heischrale graslanden naar blauwgraslanden (H6410) en bijzondere soorten als valkruid en welriekende nachtorchis. Uit oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Duinen Terschelling (004) en Zwanenwater & Pettemerduinen.

H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, <i>glanshaver</i>			
Landelijke oppervlakte ca. 1.500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-(deel)gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
038	Rijntakken (Uiterwaarden IJssel)	B2 (6-15%)	Provincie Gelderland 2010
112	Biesbosch	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
066	Rijntakken (Uiterwaarden Neder-Rijn)	B1 (2-6%)	Provincie Gelderland 2010
157	Geuldal	C (R, <2%) ^a	Provincie Limburg 2009

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het subtype.

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het subtype *glanshaver* van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁹, Uiterwaarden Neder-Rijn (066)²⁰ en Uiterwaarden Waal (068)²¹. Langs de IJssel komt dit habitatype verspreid voor, deels vlakdekkend met een oppervlakte van ruim 150 ha. Ook in de Amerongse Bovenpolder (Uiterwaarden Neder-Rijn) komt dit habitatype vlakdekkend in aanzienlijke mate voor (ruim 60 ha), maar minder dan in De Biesbosch (112) (ruim 80 ha). Ook in de Habitatrichtlijngebieden Gelderse Poort en Uiterwaarden Waal betreft het aanzienlijke oppervlakte maar minder dan in deze gebieden. Op grond van de huidige kennis kunnen Biesbosch, Uiterwaarden IJssel en Uiterwaarden Neder-Rijn als de drie belangrijkste gebieden worden beschouwd. Vanuit het oogpunt van geografische spreiding kan het volgende gebied in Heuvelland worden toegevoegd: Geuldal (157).

¹⁵ Dit gebied is bij de samenvoeging van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden tot Natura 2000-gebieden in twee delen gesplitst: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Grootschar dat gelegen is binnen het Vogelrichtlijngebied Van Oordt's Mersken (015). Bij de onderbouwing van de selectie worden beide gebieden nog als één Habitatrichtlijngebied beschouwd.

¹⁶ Destijds bekend als Drentsche Aa.

¹⁷ Destijds bekend als Havelte-Oost

¹⁸ Destijds bekend als Duinen Zwanenwater en Pettemerduinen.

¹⁹ Destijds bekend als IJsseluiterwaarden (thans aangewezen als onderdeel van Rijntakken).

²⁰ Destijds bekend als Amerongse Bovenpolder (thans aangewezen als onderdeel van Rijntakken).

²¹ Destijds bekend als Rijswaard en Kil van Hurwenen (thans aangewezen als onderdeel van Rijntakken).

H7220 – *Kalktufbronnen			
Landelijk aantal ca. 200			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
153	Bunder- en Elslooërbos	A4 (>75%)	Aanwijzingsbesluit 2013
157	Geuldal	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2011
161	Noorbeemden & Hoogbos	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitattype, dat alleen in het Natura 2000-landschap Heuvelland voorkomt, twee gebieden geselecteerd: Bunder- en Elslooërbos (153) en Geuldal (157). Hiervan is het eerstgenoemde gebied verreweg het belangrijkste met tientallen kalktufbronnetjes. In het Geuldal komt het habitattype op verschillende plaatsen voor. Het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) kan nog worden toegevoegd aan de belangrijkste gebieden, omdat uit recente informatie is gebleken dat het habitattype hier ook voorkomt. Dit gebied voldoet tevens aan het criterium grensoverschrijdend gebied. Hiermee vallen vrijwel alle bekende voorkomens, van dit in Nederland zeldzame habitattype, binnen het Natura 2000-netwerk.

H9110 – Veldbies-beukenbossen

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) is voor dit habitattype slechts één gebied geselecteerd: Geuldal (157). Op enkele lokale overgangssituaties na is dit het enige Natura 2000-gebied waar dit habitattype in Nederland voorkomt. Veldbies-beukenbossen zijn aanwezig in een aantal bosgebieden rond Vaals zoals het Onderste Bosch, Vijlenerbosch, Schimperbosch en Preusbosch.

H9160B– Eiken-haagbeukenbossen, heuvelland			
Landelijke oppervlakte ca. 700 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A3 (50-75%)	Provincie Limburg 2009
160	Savelsbos	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2013
153	Bunder- en Elslooërbos	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattype de volgende vijf gebieden geselecteerd: Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek (047), Bekendelle (063), Bunder- en Elslooërbos (153), Geuldal (157) en Savelsbos (160). Willinks Weust (062) is ten tijde van de aanmelding hieraan toegevoegd omwille van de geografische spreiding.

In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitattype inmiddels in twee subtypen verdeeld (*hogere zandgronden* en *heuvelland*) om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijke verschil in ecologische vereisten. Voor het subtype *heuvelland* (subtype B) zijn met de huidige kennis de drie belangrijkste gebieden op grond van oppervlakte: Geuldal, Savelsbos en Bunder- en Elslooërbos.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
063	Bekendelle	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
147	Leudal	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
153	Bunder- en Elslooërbos	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
154	Geleenbeekdal	B1 (2-6%)	Provincie Limburg 2009
025	Drentsche Aa-gebied	B1 (R, 2-6%) ^a	Staatsbosbeheer 2009
129	Ulvenhoutse bos	C (R, <2%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2010
161	Noorbeemden & Hoogbos	C (G, <2%) ^b	Aanwijzingsbesluit 2013

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het subtype.
- (b) De letter "G" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd op grond van grensoverschrijding: het gebied vormt een geheel met een gebied dat door België ook voor dit habitatype is aangemeld.

Sinds de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) is de indeling van de subtypen B en C van het prioritaire habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0) gewijzigd. Alle vormen van elzenbroekbos, mits op alluviale bodem of onder invloed van beek of rivier, zijn nu ondergebracht in het subtype *beekbegeleidende bossen* (subtype C). Hierbij zij opgemerkt dat onder dit subtype zowel "bronbossen" als "beekbegeleidende bossen" vallen; deze vormen komen vaak in mozaïek voor. Bij de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden zijn voor dit prioritaire habitatype de volgende vijf gebieden geselecteerd voor het toentertijd onderscheiden subtype elzenbroekbossen: Swalmdal (148), Roerdal (150), Geleenbeekdal (154), Noorbeemden & Hoogbos (161) en Leudal (147). Voor het subtype Els en Vogelkers zijn de volgende vijf gebieden geselecteerd: Kolland & Overlangbroek (081), Bunder- en Elslooërbos (153), Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Geuldal (157) en Bekendelle (063). Ten behoeve van de geografische spreiding is aan deze selectie nog het Ulvenhoutse Bos (129) toegevoegd.

Al deze gebieden vallen onder de huidige interpretatie van het subtype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), met uitzondering van Kolland & Overlangbroek dat nu tot het subtype *essen-iepenbossen* (H91E0B) wordt gerekend.

Volgens de huidige inzichten zijn de vijf belangrijkste gebieden voor *beekbegeleidende bossen*: Springendal & Dal van de Mosbeek, Bekendelle, Leudal, Bunder- en Elslooërbos en Geleenbeekdal. Hiervan hebben Bunder- en Elslooërbos en Geleenbeekdal de grootste oppervlakte van goede kwaliteit en met de grootste variatie. Bekendelle en Leudal zijn de beste voorbeelden van vogelkers-essenbos in het benedenstroomse gedeelte van beken in het zandlandschap. Langs beeklopen in Springendal & Dal van de Mosbeek zijn zowel het vogelkers-essenbos als goudveil-essenbos en elzenbronbos behorende tot het elzenzegge-elzenbroek in goed ontwikkelde vorm aanwezig. Uit oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Drentsche Aa-gebied (025) en Ulvenhoutse Bos. Het gebied Noorbeemden & Hoogbos voldoet aan het criterium "grensoverschrijdendheid".

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatoorten:

H1078 – *Spaanse vlag

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor de prioritaire habitatoort spaanse vlag (H1078) de volgende drie gebieden geselecteerd: Sint Pietersberg & Jekerdal (159), Geuldal (157) en Savelsbos (160). Begin jaren negentig werd de soort voornamelijk op de Sint Pietersberg aangetroffen, maar de soort heeft zich uit weten te breiden in het zuiden van Limburg. Sint Pietersberg & Jekerdal is nog altijd het belangrijkste gebied voor de soort. Buiten Geuldal en Savelsbos is er nog een stabiele populatie aanwezig binnen het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos (153).

H1083 – Vliëgend hert

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de volgende vier gebieden voor de habitatoort vliëgend hert (H1083) geselecteerd: Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Veluwe (057), Geuldal (157) en Sint Jansberg (142). Uit recent onderzoek is gebleken dat het verspreidingsgebied vergeleken met 2003 niet veranderd is. De meeste waarnemingen komen van de Veluwe en daarnaast zijn er veel waarnemingen uit Zuid-Limburg, waarbij Geleenbeekdal (154) en Savelsbos (160) de belangrijkste gebieden lijken te zijn. Verder is van oudsher een populatie bekend uit Springendal & Dal van de Mosbeek. Het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) kan hieraan toegevoegd worden vanwege grensoverschrijdendheid: dit gebied vormt één geheel met het gebied Voerstreek dat in België voor deze soort is aangemeld.

H1096 - Beekprik			
Landelijke populatie ca. 140 kilometerhokken			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	B2 (6-15%)	RAVON 2010
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	B2 (6-15%)	RAVON 2010
157	Geuldal	B1 (2-6%)	RAVON 2010

045	Springendal & Dal van de Mosbeek	B1 (2-6%)	RAVON 2010
149	Meinweg	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor deze soort vijf gebieden (paaigebieden) geselecteerd: Meinweg (149), Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)²², Geuldal (157), Springendal & Dal van de Mosbeek (045) en de Veluwe (057). Met de huidige kennis betreffen deze vijf gebieden nog steeds de belangrijkste paaigebieden van Nederland.

H1163 – Rivierdonderpad

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) is de selectie van de gebieden voor deze soort beperkt tot de in beken voorkomende rivierdonderpad, omdat het betreffende leefgebied sterk onder druk staat. Voor de overige voorkomens van de rivierdonderpad zijn geen gebieden geselecteerd, omdat deze in voldoende mate vertegenwoordigd worden in Habitatrictlijngebieden die voor andere waarden zijn geselecteerd. De volgende gebieden voldoen aan het criterium "vijf belangrijkste gebieden" voor de in beken voorkomende rivierdonderpad: Veluwe (057), Dinkelland (049), Geuldal (157), Roerdal (150) en Swalmdal (148). In deze gebieden gaat het om beeklopen met een totale lengte van het leefgebied van minstens tien kilometer. Zowel wat betreft de kwaliteit als de omvang is het Geuldal het belangrijkste Natura 2000-gebied voor de rivierdonderpad in Nederland. Recent genetisch onderzoek heeft uitgewezen dat de Rivierdonderpad *Cottus gobio* in verschillende taxonomische groepen kan worden ingedeeld, die door sommige onderzoekers als aparte soorten worden beschouwd. De in Nederland voorkomende rivierdonderpadden vallen daarbij in twee groepen uiteen: de aan beken gebonden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) en de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken²³. Bijlage II van de Habitatrictlijn maakt dit onderscheid niet (vermelding *Cottus gobio*) en de bescherming heeft dan ook op beide betrekking. Vooralsnog is onduidelijk in welke gebieden sprake is van de "gewone rivierdonderpad" en/of de "beekdonderpad". Voor zover nu bekend herbergt alleen de Geul (inclusief zijbeken Gulp, Eijserbeek en Selzerbeek) bovenstrooms tot de stuw bij Meerssen een populatie van de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*).

H1193 – Geelbuikvuurpad			
Landelijke populatie ca. 230 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
156	Bemelerberg & Schiepersberg	A3 (50-75%)	Provincie Limburg 2009 *
157	Geuldal	A1 (15-30%)	Provincie Limburg 2009 *

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de volgende twee gebieden voor deze soort geselecteerd: Bemelerberg & Schiepersberg (156) en Geuldal (157). Op basis van tel- en schattingsgegevens van het aantal (sub)adulten uit de periode 2001-2005, in zowel bestaande populaties als herintroductiegebieden, blijkt dat ten tijde van de aanmelding het overgrote deel (50-75%) van de landelijk populatie zich in het Bemelerberg & Schiepersberg bevond. Recentelijk is het aantal individuen in beide gebieden toegenomen. Deze gebieden bevatten nog steeds de belangrijkste populaties geelbuikvuurpadden in Nederland.

²² Destijds bekend als Groote Heide – De Plateaux.

²³ Crombaghs, Dorenbosch, Gubbels & Kranenbarg (2007) Nederlandse Rivierdonderpad uit de Habitatrictlijn bestaat uit twee soorten. Levende Natuur 108: 248-251.

H1318 – Meervleermuis			
Landelijke populatie ca. 550 individuen ^a			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
097	Meijendel & Berkheide	A2 (30-50%)	Aanwijzingsbesluit 2013
157	Geuldal	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
057	Veluwe	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
088	Kennemerland-Zuid	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013

(a) De schatting van de landelijke populatiegrootte is verhoogd (en enkele relatieve bijdragen zijn verlaagd), omdat in eerdere besluiten geen rekening is gehouden met de belangrijke overwinteringsplaatsen in Noord- en Zuid-Holland.

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de volgende wintergebieden voor deze soort geselecteerd: Meijendel & Berkheide (097), Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159). Bijna de helft van de overwinterende meervleermuizen huist in bunkers in Meijendel & Berkheide. Daarnaast verblijft een groot deel van de populatie in de ondergrondse kalksteengroeven van Zuid-Limburg, met name in de gebieden Geuldal en Bemelerberg & Schiepersberg. Met de huidige kennis blijkt de soort ook in belangrijke aantallen te overwinteren op de Veluwe (057) en in bunkers in Kennemerland-Zuid (088), zodat ook deze gebieden tot de vijf belangrijkste gebieden voor deze soort kunnen worden gerekend.

H1321 – Ingekorven vleermuis			
Landelijke populatie ca. 650 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A3 (50-75%)	Zoogdiervereniging 2010
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	A1 (15-30%)	Zoogdiervereniging 2010
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de vier volgende wintergebieden geselecteerd voor de ingekorven vleermuis: Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157), Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en Savelsbos (160). Met de huidige kennis zijn deze gebieden nog steeds de belangrijkste gebieden waar de soort overwintert.

H1324 – Vale vleermuis			
Landelijke populatie ca. 50 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A2 (30-50%)	Zoogdiervereniging 2010
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	A2 (30-50%)	Zoogdiervereniging 2010
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B1 (2-6%)	Zoogdiervereniging 2010

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de vier volgende wintergebieden geselecteerd voor de vale vleermuis: Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157), Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en Savelsbos (160). Met de huidige kennis zijn deze gebieden nog steeds de belangrijkste gebieden waar de vale vleermuis overwintert.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling²⁴ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3260A – Beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage ^a	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
086	Schoorlse Duinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempensland-West	uitbreiding	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	B	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B	conform ontwerp

- (a) Klassen zijn slechts globaal geduid (B = 2-15%, C < 2%), omdat betrouwbare cijfers die op vergelijkbare wijze zijn bepaald, niet beschikbaar zijn. Bovendien varieert het voorkomen van jaar tot jaar. Klasse B is vermeld voor gebieden met een grote (potentieel geschikte) beeklengte en/of belangrijke voorkomens.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De

²⁴ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

landelijke doelstelling sluit hierop aan. Vrijwel alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. In de gebieden Swalmdal (148) en Roerdal (150) wordt op het aspect kwaliteit van de landelijke doelstelling afgeweken, omdat de kwaliteit van het habitatype in deze gebieden reeds goed is. In Swalmdal is ook op het aspect oppervlakte een behoudsdoelstelling gesteld, omdat het habitatype in dit gebied reeds over het gehele beektraject voorkomt. Behoud is derhalve voldoende.

H6110 – *Pionierbegroeiingen op rotsbodem					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	A3	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit

De verspreiding van het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is binnen Nederland beperkt tot Zuid-Limburg. Vrijwel de gehele landelijke oppervlakte van dit habitatype komt voor binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²⁵. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In alle gebieden sluit de doelstelling aan op de landelijke opgave.

H6130 – Zinkweiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	A4	conform ontwerp

De gehele oppervlakte zinkweiden in Nederland is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding voor het habitatype zinkweiden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Het voorkomen van dit habitatype is in Nederland beperkt tot het Geuldal, waar de gebiedsdoelstelling aansluit op de landelijke doelstelling.

H6210 – *Kalkgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied ^a	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
156	*Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
157	*Geuldal	uitbreiding	verbetering	A2	conform ontwerp
158	*Kunderberg	uitbreiding	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
159	*Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
160	*Savelsbos	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

(a) Habitatype is volgens de Habitatrictlijn prioritair indien er opmerkelijke orchideeën groeien. Dit wordt aangegeven met een (*).

Van dit habitatype, dat binnen Nederland is beperkt tot Zuid-Limburg, komt ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte binnen het Natura 2000-netwerk voor. De staat van instandhouding van het

²⁵ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

habitattype kalkgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan.

H6230 – *Heischrale graslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
026	Drouwenenzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	aanwijzingsbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
069	De Bruuk	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

Het habitattype heischrale graslanden heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Van de circa 100 ha heischrale graslanden in Nederland is ongeveer de helft opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In enkele gebieden wijkt de doelstelling betreffende de oppervlakte af van het landelijk doel en wordt behoud nagestreefd. De belangrijkste reden hiervoor is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn, onder andere in Dinkelland (049). Het landelijke doel ter verbetering van de kwaliteit van dit habitattype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitattype. In enkele andere gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd, in tegenstelling tot het landelijk doel. Mogelijke

redenen hiervoor zijn de aanwezigheid van reeds goede kwaliteit (Bargerveen (033)) en geringe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering (Dinkelland).

H6430C – Ruigten en zomen, droge bosranden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
038/066-68	Rijntakken	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstellingen van de meeste gebieden sluiten aan op de landelijke opgave. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort wijkt af van de landelijke doelstelling. De ruimte voor de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120), droge hardhoutooibossen (H91F0) en ruigten en zomen (H6430) is beperkt. In dit gebied is ervoor gekozen uitbreiding van oppervlakte ten doel te stellen voor de habitattypen droge hardhoutooibossen en stroomdalgraslanden. Er is daardoor geen ruimte om het habitatype ruigten en zomen in oppervlakte te laten toenemen. De kwaliteit van het habitatype is in Gelderse Poort, evenals in het gebied Zeldersche Driessen, goed waardoor behoud van de huidige kwaliteit voldoende is.

H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, glanshaver					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
038/066-68	Rijntakken	uitbreiding	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
112	Biesbosch	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) bevindt ruim een derde van het landelijk areaal zich in Natura 2000-gebieden. Goede kwaliteit en vlakdekkende vegetaties zijn vooral aanwezig in de uiterwaarden, die voor een belangrijk deel in het Natura 2000-netwerk zijn opgenomen. De landelijke staat van instandhouding van dit subtype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn (066) wordt op het aspect kwaliteit van de landelijke doelstelling afgeweken. In dit gebied is de kwaliteit reeds goed en behoud is daarom voldoende. De doelstellingen van de Biesbosch (112) en Bemelerberg & Schiepersberg (156) wijken op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. In de Biesbosch komt het habitatype reeds over een aanzienlijke oppervlakte voor, behoud is hier derhalve voldoende. Van Bemelerberg & Schiepersberg is ingeschat dat in dit gebied weinig ruimte is voor uitbreiding.

H7220 – *Kalktufbronnen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	A4	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype kalktufbronnen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig"²⁶. De landelijke oppervlakte-doelstelling sluit hierop aan. Ten tijde van het opstellen van de landelijke doelstelling in het Natura 2000 doelendocument (2006) was de staat van instandhouding van kalktufbronnen op het aspect kwaliteit onbekend en is de landelijke doelstelling hierdoor op "behoud kwaliteit" gesteld. In het Natura 2000 profielendocument (2008) is de staat van instandhouding beoordeeld als "matig ongunstig". In verband met deze beoordeling is de landelijke doelstelling op het aspect kwaliteit aangepast naar "verbetering kwaliteit" en in lijn gebracht met de staat van instandhouding. In alle gebieden sluiten de oppervlakte-doelstellingen aan op de landelijke doelstelling. In de gebieden waar hiervoor potentie is, is verbetering van de kwaliteit ten doel gesteld.

H7230 – Kalkmoerassen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype kalkmoerassen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Het habitatype is in de loop van de 20^e eeuw sterk achteruit gegaan. Vrijwel alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling om dit sterk onder druk staande habitatype te herstellen.

²⁶ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

H9110 – Veldbies-beukenbossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	A4	conform ontwerp

Vrijwel de gehele oppervlakte van dit habitatype, waarvan het voorkomen is beperkt tot de hoogst gelegen delen van Zuid-Limburg, is in het Natura 2000-netwerk opgenomen. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype veldbies-beukenbossen is op het aspect kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De staat van instandhouding op het aspect oppervlakte is in het Natura 2000 profielendocument (2008) beoordeeld als "gunstig". In deze beoordeling is echter onterecht een areaal douglassparren meegerekend bij de bepaling van de oppervlakte van het habitatype. Zonder het areaal douglassparren is de oppervlakte van het habitatype veel kleiner. Om deze reden is de staat van instandhouding op het aspect oppervlakte aangepast naar "matig ongunstig". De landelijke doelstelling "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit" sluit aan op de staat van instandhouding van het habitatype. Het habitatype is in Nederland beperkt tot één Natura 2000-gebied, waar de doelstelling aansluit op de landelijke doelstelling.

H9120 – Beuken-eikenbossen met hulst					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
022	Norgerholt	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
031	Mantingerbos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden Reggegebied	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	A3	aanwijzingsbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
062	Willinks Weust	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
160	Savelsbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype beuken-eikenbossen met hulst is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁷. In enkele gebieden wordt in tegenstelling tot de landelijke opgave behoud van de kwaliteit beoogd: Lieftingsbroek (021), Mantingerbos (031), Ulvenhoutse Bos (129) en Geleenbeekdal (154). In deze gebieden is de kwaliteit van het habitatype reeds goed.

²⁷ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos (Stcrt. 2010, 2212).

H9160B – Eiken-haagbeukenbossen, <i>heuvelland</i>					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	A2	conform ontwerp
158	Kunderberg	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	behoud	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Het habitattypen eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) komt voor in Zuid-Limburg. Meer dan 80% van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling wijkt op het aspect oppervlakte hiervan af. Enkel in het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) is er nog potentie om de oppervlakte van het habitattypen uit te breiden. In de overige gebieden worden hiervoor geen mogelijkheden gezien, waardoor als landelijk doel behoud van de oppervlakte is gesteld. Bij enkele gebieden wijkt de doelstelling voor het kwaliteitsaspect af van de landelijke doelstelling. In Kunderberg (158) is de kwaliteit reeds op orde. In Sint Pietersberg & Jekerdal (159) zijn de potenties voor verbetering van de kwaliteit gering en wordt behoud nagestreefd. In Bemelerberg & Schiepersberg (156) ligt de focus op de habitattypen kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230).

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, <i>beekbegeleidende bossen</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud		aanwijzingsbesluit ^x
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	B1	doel aangepast ^c
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan²⁸.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan²⁸.
De doelstelling is aangepast van "uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit" naar "behoud omvang en verbetering kwaliteit" omdat in het gebied weinig tot geen mogelijkheden zijn voor uitbreiding van de oppervlakte.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) en Leudal (147). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elslooërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitatype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrichtlijn: soorten

H1078 – *Spaanse vlag					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	doel aangepast ^a
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

- (a) De doelstelling is aangepast van "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud lokale populatie als bijdrage aan een duurzame populatie van ten minste 50 volwassen individuen in de regio Zuid-Limburg" naar "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie". Het aantal individuen is uit de gebiedsdoelstellingen verwijderd vanwege onzekerheid over de populatiegrootte in diverse gebieden. Daarnaast is het regionale aspect uit de doelstelling verwijderd, omdat gebleken is dat de vlinder niet zo mobiel is dat deze één regionale populatie vormt. De verschillende gebieden herbergen gescheiden populaties spaanse vlaggen.

De landelijke staat van instandhouding van de prioritaire habitatsoort spaanse vlag is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Vanwege onduidelijkheid over de populatiegrootte in enkele gebieden en de grootte van de landelijke populatie is het (nog) niet mogelijk de relatieve bijdrage van de afzonderlijke gebieden aan de landelijke populatie weer te geven.

²⁸ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

H1083 – Vliegend hert					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding van de populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	conform ontwerp
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het vliegend hert is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke doelstelling. In enkele gebieden lijkt slechts beperkte potentie voor herstel van het leefgebied en de populatie te zijn en is derhalve een behoudopgave gesteld. Vanwege beperkte inventarisatiegegevens is het (nog) niet mogelijk de relatieve bijdrage van de afzonderlijke gebieden aan de landelijke populatie weer te geven.

H1096 – Beekprik						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	B2	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	B1	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de habitatsoort beekprik is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstellingen van de gebieden Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136), Meinweg (149) en het Roerdal (150) wijken af van de landelijke doelstelling. Het huidige voorkomen van de soort en het leefgebied in Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux leveren reeds voldoende bijdrage aan de landelijke doelstelling. In Meinweg is slechts zeer beperkte potentie voor een hersteldoelstelling aanwezig.

H1163 – Rivierdonderpad					
Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied ^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Rijntakken	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud ^b	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	doel aangepast ^c

- (a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.
 (b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogels roerdomp (A021) of grote karekiet (A298) is toegestaan²⁸.
 (c) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de rivierdonderpad is op het aspect leefgebied als "matig ongunstig"²⁹ beoordeeld en heeft voornamelijk betrekking op in beken voorkomende rivierdonderpadden, waaronder de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*). De staat van instandhouding van de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken, wordt, behalve in beken, vooralsnog als gunstig beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende inventarisatiegegevens over de landelijke verspreiding van de soort op kilometerhokniveau bekend, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. In de beekdalgebieden is een landelijke hersteldoelstelling neergelegd. Alleen in de gebieden Veluwe (057) en Geuldal (157), waar het leefgebied het meest onder druk staat en er mogelijkheden zijn voor herstel van het leefgebied en van de populatie, is een hersteldoelstelling neergelegd.

H1166 – Kamsalamander

Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie

N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
038/066-68	Rijntakken	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

²⁹ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	verbetering	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de kamsalamander is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende kwantitatieve verspreidingsgegevens om de relatieve bijdrage per gebied te kunnen bepalen. In de gebieden met de grootste ecologische potentie voor herstel van het leefgebied en/of waar de grootste bijdrage aan de landelijke doelstelling gerealiseerd kan worden, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van uitbreiding van de populatie nagestreefd (onder andere in Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027)). In sommige gebieden is het leefgebied al op orde en gedijt ook een behoorlijke populatie zoals in Willinks Weust (062) en is behoud derhalve voldoende. Tenslotte is in de Limburgse gebieden Bemelerberg & Schiepersberg (156) en Geuldal (157) voor behoud gekozen vanwege mogelijke beperkingen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de geelbuikvuurpad (H1193).

H1193 – Geelbuikvuurpad						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A3	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A1	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de geelbuikvuurpad is beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling.

H1318 – Meervleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage^a	Besluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
097	Meijndel & Berkheide	behoud	behoud	behoud	A2	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

(a) De schatting van de landelijke populatiegrootte is verhoogd en enkele relatieve bijdragen zijn verlaagd, omdat in eerdere besluiten geen rekening is gehouden met de belangrijke overwinteringsplaatsen in Noord- en Zuid-Holland.

De landelijke staat van instandhouding van de meervleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig"³⁰. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Deze is gericht op behoud van overwinteringsplaatsen (met name groeven en bunkers) die gebruikt worden door meervleermuizen.

H1321 – Ingekorven vleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	A3	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de ingekorven vleermuis is op het aspect populatie beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave, die gericht is op behoud van overwinteringsplaatsen van ingekorven vleermuizen in kalksteengroeven.

³⁰ De staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (zie Natura 2000 profielendocument 2008 voor nadere uitleg).

H1324 – Vale vleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A2	conform ontwerp
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	A2	aanwijzingsbesluit
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de vale vleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De gebiedsdoelstelling van het Geuldal (157), waar bijna de helft van de landelijke populatie overwintert, sluit aan op de landelijke opgave die gericht is op het herstel van winterverblijfplaatsen in de kalksteengroeven in Zuid-Limburg. In de overige gebieden is behoud van het huidige leefgebied voldoende voor een stabiele populatie.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 10 september 2008 zijn 29 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de derde tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 11 september 2008 tot en met 22 oktober 2008 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 2.600 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit als in de zienswijzen die naar aanleiding van de 111 eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten werden ingediend.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord³¹ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Geuldal zijn 111 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

³¹ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

2.1 ALGEMEEN

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrictlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006³² en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrictlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)³³ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

³² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³³ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden.

Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (zie hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)³⁴ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)³⁵ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en

³⁴ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁵ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te

wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

2.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE PROCEDURE

Een inspreker merkt in het ontwerp-aanwijzingsbesluit de volgende spel- en grammaticafouten op: pagina 5, regel 4: "waterdiepe", moet worden "water diepe"; pagina 5, regel 14: voor "steengroeves" graag "oude" toevoegen; pagina 5, paragraaf 3.3, regel 1: "is" toevoegen tussen "Geuldal" en "aangegeven"; pagina 15, onder habitatype H6210, regel 3: "in (de Piepert)" wijzigen in "op de Piepert"; pagina 15, onder habitatype H6230, regel 6: "voorkomt ... (H6210)" weghalen en vervolgens "Dit type bevat ..." toevoegen.

Een inspreker is van mening dat waardevolle terreinen wel erg snel worden onttrokken aan Natura 2000-gebieden ten gunste van economische doeleinden. Naar mening van de inspreker zou het ministerie van LNV met directe ingang ongewenste ontwikkelingen, die door plaatselijke overheden zouden worden doorgedrukt, moeten kunnen tegen houden.

Een andere inspreker wijst op de opmerkingen van de VROM-Inspectie op het bestemmingsplan Buitengebied voor de gemeente Gulpen-Wittem van 22 mei 2008 waaruit blijkt dat er in het voorontwerp van het bestemmingsplan aspecten zijn opgenomen welke in strijd zijn met de uitgangspunten van het beleid voor het Nationaal Landschap Heuvelland. Hogere bescherming is dan ook voor dit Natura 2000-gebied opportuun, aldus de inspreker.

Als een gebied op de lijst van gebieden van communautair belang is geplaatst of is aangewezen, geniet het de bescherming van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Daarnaast is er sprake van externe werking, waarvoor een exacte grens niet is aan te geven. Ook voor dat een beheerplan is opgesteld kunnen er dus binnen en buiten het gebied geen activiteiten worden ontplooid met significante gevolgen voor de beschermde waarden.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrictlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)³⁶ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrictlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrictlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendoms grenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het

³⁶ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermd en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als

Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"³⁷.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie).

Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinstallaties en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker is van mening dat de gebiedsbeschrijving als onderdeel van het ontwerp-aanwijzingsbesluit niet consistent is. De in artikel 1, lid 2 genoemde habitats komen niet allemaal terug onder paragraaf 3.1 Gebiedsbeschrijving. Bijvoorbeeld de habitattypen beken en rivieren met waterplanten (H3260) en vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) ontbreken in de algemene gebiedsbeschrijving, aldus de inspreker.

De zienswijze is deels overgenomen. De gebiedsbeschrijving heeft niet als doel uitputtend te zijn en alle voorkomende habitattypen te vermelden. De vochtige alluviale bossen komen in de beschrijving terug als "bron- en broekbossen". Het voorkomen van waterranonkel is toegevoegd.

Een inspreker vindt het wenselijk om in de tekst onder paragraaf 3.1 Gebiedsbeschrijving van het ontwerp-aanwijzingsbesluit aandacht te schenken aan het gewijzigde grondgebruik in Zuid-Limburg, dat van grote invloed is op de waterhuishouding in het Natura 2000-gebied. Met name in oostelijk Zuid-Limburg zijn naar weten van de inspreker over grote oppervlakten in hellende gebieden drainages aangelegd, die een sterke negatieve invloed hebben op de kwelvoering in de beekdalen, waar juist de relevante habitattypen zijn

³⁷ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

gelegen. Ook het toenemende verharde oppervlak en drinkwaterwinning zijn hier debet aan, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. De gebiedsbeschrijving heeft niet als doel om uitputtend te zijn. Het besluit beperkt zich tot vaststelling waarden, instandhoudingsdoelen en gebiedsbegrenzing. Voor effecten van veranderd landgebruik en eventuele maatregelen om ontstane problemen op te lossen wordt verwezen naar het beheerplan.

Een inspreker wil in verband met de gewenste waterhuishouding attenderen op de negatieve invloed van de overmatige oevererosie en het dientengevolge te strak verstenen van oevers. De inspreker ziet dit gegeven graag terug in de toelichting.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Dit besluit beperkt zich tot vaststelling van gebiedsbegrenzing, waarden en instandhoudingsdoelen. De gebiedsbeschrijving is daarom beperkt tot een beknopte landschapsecologische beschrijving van het gebied. De beschrijving van negatieve factoren en de te nemen maatregelen is voorbehouden aan het beheerplan.

Een inspreker verzoekt om na te gaan of er voldoende belangrijke landschapselementen en -structuren binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied zijn opgenomen om de continuïteit en samenhang tussen beekdalen, boscomplexen en groeven binnen de regio afdoende veilig te stellen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing van het gebied is vastgesteld op grond van actuele en in voorkomende gevallen ook potentiële voorkomens van habitattypen en leefgebieden van soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Omdat deze waarden verspreid over het uitgestrekte stroomgebied van de Geul aanwezig zijn, leidt dit tot een aantal deelgebieden die niet onderling met elkaar verbonden zijn. Het beheer van dergelijke verbindingen valt onder artikel 10 van de Habitatrictlijn ("met name om Natura 2000 ecologisch meer coherent te maken, streven [de Lid-Staten] ernaar een adequaat beheer te bevorderen van landschapselementen die van primair belang zijn voor de wilde flora en fauna. Het gaat daarbij om elementen die door hun verbindingfunctie essentieel zijn voor de migratie, de geografische verdeling en de genetische uitwisseling van wilde soorten."). Er bestaat dus geen verplichting daarmee rekening te houden met de begrenzing van onder artikel 4 aangewezen Habitatrictlijngebieden.

Een inspreker is van mening dat de huidige begrenzing van Natura 2000-gebieden onvoldoende aansluit op de natuur vlak over de grens. De inspreker verzoekt daarom om in overleg te treden met collega's uit België en Duitsland om de begrenzing van het Natura 2000-gebied hierop beter aan te sluiten. Bovendien is de inspreker van mening dat er met de genoemde landen afspraken gemaakt dienen te worden met betrekking tot de beheerplannen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk waar inspreker precies op doelt. Het Natura 2000-gebied Geuldal sluit goed aan op de in Vlaanderen en Wallonië gelegen Habitatrictlijngebieden "Voerstreek" en "Vallée de Gueule en aval de Kelmis" (zie kaart). Waar bossen, die vaak bestaan uit boshabitattypen (H9110, H9120, H9160B, H91E0C) grensoverschrijdend zijn, zijn ze aan beide zijden van de grens begrensd. Voor zover bekend zijn er verder geen grensoverschrijdende habitattypen aanwezig. Vanuit de Provincie worden maatregelen zoveel mogelijk grensoverschrijdend afgestemd middels bestaande verbanden en projecten. Er vindt geen structureel overleg plaats met organisaties verantwoordelijk voor het beheer van de Belgische gebieden omdat aanpak en wetgeving aan beide zijden van de grens sterk verschillen. Het Geuldal heeft geen aansluiting op Duitse Natura 2000-gebieden.

Een inspreker pleit ervoor om de aangrenzende agrarische percelen, die direct grenzen aan het Natura 2000-gebied, binnen de begrenzing op te nemen. De inspreker weet dat in Natuurbalans 2008 van het Planbureau voor de Leefomgeving het Geuldal met name genoemd wordt als één van de Natura 2000-gebieden waar de watercondities in 2015 naar verwachting niet op orde zullen zijn. Zonder aanvullende maatregelen voor 2015 zal volgens Natuurbalans 2008 onherstelbare schade aan de natuur in het Natura 2000-gebied Geuldal

optreden. Een belangrijke oorzaak hiervoor is de voedselrijkdom als gevolg van de uit- en afspoeling van fosfaat uit landbouwgronden, aldus de inspreker.

Een inspreker stelt voor om het direct omliggende beïnvloedingsgebied van het Bronnetjesbosch nabij de Terzieterbeek/ Sijlerbeek rondom en met name richting hoeve Ziersdal en het Bovenste Bosch binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied te brengen. De inspreker weet dat het intensief agrarisch gebruik in dit gebied een duurzame staat van instandhouding belemmert.

Een inspreker merkt op dat rond een aantal gebieden noodzakelijke hydrologische en inspoelingsbuffers niet zijn meebegrensd. De inspreker verzoekt daarom in die gevallen dat gronden nodig zijn, in relatie tot hydrologische herstelmaatregelen ten behoeve van de instandhouding van habitattypen en soorten, deze mee te begrenzen.

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit. Agrarische percelen kunnen in dit stadium alleen worden toegevoegd indien er (actueel of potentieel) Natura 2000-waarden aanwezig zijn of anderszins noodzakelijk zijn voor de instandhouding van het gebied. Het tweede argument is zeer terughoudend toegepast omdat negatieve invloeden ook kunnen worden aangepakt middels de externe werking die deel uitmaakt van het beschermingsregime. Hetzelfde geldt voor "het direct omliggende beïnvloedingsgebied" en "inspoelingsbuffers" genoemd door beide andere insprekers.

Enkele insprekers pleiten ervoor de bossen van Waterval binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied te brengen, omdat er naast hellingbos ook habitattypen als kalkmoerassen (H7230) en vochtige alluviale bossen (H91E0) aanwezig zijn.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het bedoelde gebied ten noordoosten van Meerssen ligt op geruime afstand (ca. 800 m) van het dichtstbijzijnde deelgebied (Kloosterbosch) van het Natura 2000-gebied Geuldal. In dit stadium van de procedure worden nog slechts uitbreidingsvoorstellen in overweging genomen die aansluiten op al begrensd gebied.

Een inspreker verzoekt om een kavel buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied te laten. Dit perceel is volgens de inspreker aangekocht voor uitbreiding na uitgebreid overleg met relevante overheden waarbij deze kavel als meest geschikt naar voren kwam. Bovendien herbergt dit perceel naar inzicht van de inspreker geen (relevante) natuurwaarden.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Het betreffende perceel aan de rand van het deelgebied Vrakelberg ten oosten van Fromberg is verwijderd. Het heeft geen betekenis voor de instandhouding van het gebied.

Een inspreker kan niet met de begrenzing van het gebied in de gemeente Gulpen-Wittem instemmen. Om problemen in de toekomst te voorkomen stelt de inspreker voor de momenteel binnen de begrenzing gelegen bebouwingsclusters inclusief toekomstige uitbreidingsruimte buiten de aanwijzing te houden.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Bebouwing, tuinen en erven zijn waar zoveel mogelijk ook op kaart uitgezonderd (er gold reeds een tekstuele exclaveringsformule voor bebouwing en verhardingen). Dat geldt niet voor toekomstige ontwikkelingen (zie Nota van Antwoord 2007, paragraaf 2.2.5).

Een inspreker is van mening dat een areaal grasland nog aan de criteria voor aanwijzing kan voldoen. Het betreft een areaal grasland dat een verbinding langs de Eyserbeek vormt tussen de (bron)bossen nabij Roodborn en het beekbegeleidend bosje ten noorden van de Pieperbroekweg.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Tussen de Eyserbosschen en de Pieperbroekweg is de beek iets ruimer begrensd om de beek de ruimte te geven zijn loop te verleggen binnen de begrenzing van het gebied. Bovendien is de exacte ligging van beken op de topografische kaart niet altijd actueel. Een graslandperceel ten oosten van het bedoelde bosje is niet opgenomen omdat er geen actuele (of potentiele) waarden voorkomen.

Een inspreker verzoekt om uitbreiding van de exclaveringsformule met "halfverharde wegen en terreinen met installaties voor drinkwatervoorziening". Om die reden verzoekt de inspreker twaalf hectare bedrijfsterrein in

zijn geheel te exclaveren aangezien de wegen en installaties op zichzelf geen bedreiging vormen voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het bedoelde bedrijfsterrein (Roodborn) bestaat voor een belangrijk deel uit habitattypen: kalkgraslanden (H6210), eikenhaagbeukenbossen (H9160B) en vochtige alluviale bossen (H91E0). Het is daarom niet mogelijk dit terrein op de kaart uit te zonderen omdat de begrenzing uitsluitend op grond van ecologische criteria kan worden bepaald. Alleen twee bedrijfsgebouwen zijn op de kaart uitgezonderd. Installaties zoals pomp- en infiltratieputten vallen als bouwwerken onder de algemene exclaveringsformule. Dit geldt ook voor half-verharde wegen voor zover deze verharding bestaat uit gebiedsvreemd materiaal.

Een inspreker is van mening dat het Bulkemsbroek nog aan de criteria voor aanwijzing kan voldoen. Het betreft een elzenbroekbos ten westen van Sijpeld, dat volgens de inspreker gekwalificeerd kan worden als vochtige alluviale bossen (H91E0C). Gezien de uitbreidingsdoelstelling voor dit prioritaire habitatype binnen het Geuldal lijkt het de inspreker zinvol dit gebied toe te voegen.

De zienswijze is niet overgenomen. Het bosje ligt op geruime afstand (ca. 1 km) van het begrensde gebied.

Een inspreker is van mening dat de Klingeleberg aan de criteria voor aanwijzing kan voldoen. Het betreft een kleine oppervlakte kalkgraslanden (H6210) in en nabij een oude mergelgroeve direct naast Sijpeld. Gezien de kleine totale oppervlakte kalkgrasland in Nederland, lijkt het de inspreker goed om ook dit gebied in het definitieve aanwijzingsbesluit op te nemen.

De zienswijze is niet overgenomen. Het betreffende grasland ligt op geruime afstand (ca. 1,5 km) van het begrensde gebied. Er worden nu alleen uitbreidingsvoorstellen in overweging genomen die aansluiten op al begrensde gebieden.

Meerdere insprekers verzoeken om een uitbreiding van het Natura 2000-gebied ten westen van Partij-Wittem. Ten eerste betreft dit verbreding van de strook ten oosten van de Geul (meanderzone) die vanuit de monding van Sinselbeek/ Selzerbeek in de Geul (Oude Heirbaan) in noordwestelijke richting langs de Geul loopt. Ten tweede betreft dit verbreding van de strook (oevers en meanderzone) ten noorden van de Sinselbeek/ Selzerbeek en ter hoogte van de Oude Heirbaan tot aan de monding van Sinselbeek/ Selzerbeek in de Geul.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De beeklopen zijn ruimer begrensd dan in het ontwerp. Langs de Geul stroomafwaarts van de Oude Heirbaan is de Geul begrensd op de aanwezige beekbegeleidende vegetatie (van 10 naar 20-30 m breed). Langs de Selzerbeek langs de Oude Heirbaan is de strook verbreed van ongeveer 12 naar 18 meter.

Een inspreker verzoekt om een uitbreiding van het Natura 2000-gebied met een locatie ten westen van Partij-Wittem. De beoogde locatie betreft de opname en toekenning van de graften, die ten zuiden van de Oude Akerweg gelegen zijn. Ook de omliggende weilanden rond deze graften dienen volgens de inspreker te worden toegekend als Natura 2000-gebied, omdat deze enerzijds een verbinding vormen van de graften met de Geul en haar meanderzones. Anderzijds vormen deze weilanden een verbinding met het hoger gelegen hellingbos Dunnenbosch.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De bedoelde verbindingzones herbergen geen waarden waarvoor het gebied wordt aangewezen en zijn anderszins ook niet direct van belang voor de instandhouding van het gebied voor zover noodzakelijk voor Natura 2000.

Een inspreker verzoekt om het Natura 2000-gebied met het gebied ten zuidwesten van Partij-Wittem en ten noordoosten van het Schweiberger Bosch uit te breiden. Volgens de inspreker betreft dit een uitbreiding tot aan de onverharde weg die loopt vanuit Hommerich naar Overgeul en wel het gebied vanaf de holle weg die vanuit het Schweiberger Bosch uitkomt in Overgeul tot aan de entree van dit unieke droogdal.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Ten noordoosten van het Schweiberger Bosch is het gebied uitgebreid wegens de aanwezigheid van het habitattypen eiken- en haagbeukenbos (H9160B).

Een inspreker geeft aan dat de begrenzing van een golfclub, die op de kaart behorende bij het ontwerp-aanwijzingsbesluit deels in het Schweiberger Bosch zou liggen, onjuist is. De inspreker verzoekt de begrenzing op het vierde kaartblad van het Natura 2000-gebied hierop te corrigeren, zodat deze overeenkomt met de begrenzing van de erfpachtovereenkomst van het golfterrein.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De grens van het aangemelde Habitatrictlijngebied volgt rond de golfbaan de bosrand zoals die is afgebeeld op de topografische kaart (schaal 1: 25 000, uitgave 2001). Uit een nauwkeurige terreinmeting uitgevoerd door Brouwers Geodesie (2001, laatstelijk verbeterd juni 2004) blijkt dat de overgang van de golfbaan (vaak kort gemaaid gras) naar het omringende gesloten bos (met natuurlijke ondergroei) op een aantal plekken tot ca. 20 meter van de bosrand ligt. Dit betreft opgaande boomgroei met een ondergroei van kort gemaaid gras. Deze stroken zijn verwijderd omdat ze niet tot het natuurlijke bos worden gerekend (0,95 ha). Ook is een deel van de golfbaan (grenzend aan het Kruisbosch) dat op de genoemde topografische kaart ten onrechte als bos is aangeduid, uit de begrenzing verwijderd (ca. 1 ha). Als grens is in beginsel de overgang van bos naar de golfbaan aangehouden zoals vastgelegd bij de terreinmeting. Rond de afslagplek is een krappere grens aangehouden gelet op de herplant die hier ingevolge de gewijzigde voorwaarden van de aanlegvergunning van de Gemeente Gulpen-Wittem van 25 januari 2005 heeft plaatsgevonden (opgenomen in beslissing op bezwaar van 18 juni 2009). Een vergelijkbare situatie heeft zich voorgedaan in het uiterste noorden van de golfbaan (0,1 ha). Voorts is nog op vier andere plekken langs de golfbaan de grens teruggelegd (0,4 ha) waarbij genoemde terreinmeting een belangrijke rol heeft gespeeld (zie ook de beantwoording van de volgende zienswijze).

Verder is geen gevolg gegeven aan de zienswijze want voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden gelden uitsluitend ecologische argumenten. Het bos waarin de golfbaan is gelegen, bestaat uit de habitattypen beuken-eikenbossen met hulst (H9120), eiken- en haagbeukenbossen (H9160B) en mogelijk ook veldbies-beukenbossen (H9110). Langs de banen van het golfterrein is daarom de bosrand aangehouden en niet de kadastrale grenzen die dwars door het bos (en door de boshabitattypen) lopen. De in de zienswijze bedoelde erfpachtgrens ligt tot 100 meter van de bosrand in het bos.

Een inspreker wenst opname van een perceel met een natuurbestemming (kadasternummer 50888, gelegen onder de letter "c" van "Bosch" op de kaart) binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied, omdat hierop volgens de inspreker illegaal een golfbaan is uitgebreid. De inspreker wil niet dat er nog meer percelen, die naast dit golfterrein liggen, worden "omgetoverd" tot golfterrein.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Ook voor uitbreiding van het gebied geldt dat dit uitsluitend kan geschieden op grond van een ecologische argumentatie (zie ook het antwoord op de vorige reactie). Het perceel aangeduid met code "50888" is vermoedelijk vernummerd want op bedoelde plek ligt thans het kadastrale perceel Wittem L54. Dit bestaat uit bos en golfbaan (begin van baan 5). De grens is hier teruggelegd op de bosrand (- 156 m²). De golfbaan was hier al aanwezig bij de vaststelling van de communautaire lijst in 2004. Bovendien behoort dit deel ook tot de uiteindelijk vergunde uitbreiding van de golfbaan die in 2003/2004 heeft plaatsgevonden (Rechtbank Maastricht, 21 januari 2011, AWB 09/1203; in hoger beroep bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, 25 januari 2012, 201102749/1/A1).

Een inspreker stelt dat sommige niet-begrensde gebieden van wezenlijk belang zijn voor de begrensde gebieden vanwege een landschapsecologische samenhang. Zo zijn volgens de inspreker de hogere gronden tussen het Geuldal en Gulpdal grotendeels buiten de grens gelaten. In deze zone, rond Crapoel, zijn er naar mening van de inspreker goede potenties voor de habitattypen kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230) en liggen er de fraaiste eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B). Een andere inspreker geeft aan dat het hellingbos bij Crapoel een belangrijk leefgebied is voor de kamsalamander (H1166). De inspreker adviseert derhalve dit gebied aan het Natura 2000-gebied toe te voegen.

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het bedoelde gebied tussen Gulpen en Slenaken ligt op geruime afstand (ca. 500 m) van de dichtstbijzijnde deelgebieden van het Natura 2000-gebied Geuldal. In dit stadium van de procedure worden nog slechts uitbreidingsvoorstellen in overweging genomen die aansluiten op al begrensde gebieden.

Een inspreker merkt op dat in veel gevallen in de begrenzing geen gronden zijn betrokken die een direct negatieve invloed op het aangrenzende Natura 2000-gebied uitoefenen. Het meest pregnante voorbeeld is volgens de inspreker de Berghofweide, waarbij het westelijk en hoger gelegen agrarische perceel een buitensporige invloed heeft op de natuurwaarde van het ondergelegen prioritaire habitat. De inspreker verzoekt dit perceel binnen het Natura 2000-gebied te brengen.

Een inspreker verzoekt om het westelijke en zuidelijke aangrenzend gebied van de Berghofweide binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied op te nemen, vanwege de bestaande bedreiging van agrarische invloeden en recreatie voor de habitattypen kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230). Volgens de inspreker kan door de voorgestelde toevoeging een duurzame staat van instandhouding voor dit unieke reservaat gewaarborgd worden.

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. De Berghofweide is een belangrijke plek voor de habitattypen kalkgraslanden (H210) en heischrale graslanden (H6230) en uniek door het voorkomen van enkele bijzondere soorten. Het betreffende perceel is toegevoegd omdat het door de ligging cruciaal is voor de instandhouding van beide genoemde habitattypen op de Berghofweide.

Een inspreker raadt aan de vegetaties met kalkgrasland (H6210) ten noorden en noordoosten van Nijswiller (Gracht/Platte Bosch) volledig op te nemen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied is op bedoelde plek uitgebreid met enkele percelen van Staatsbosbeheer wegens het voorkomen en de ontwikkeling van het habitatype kalkgraslanden (H6210).

Een inspreker merkt op dat bij de grenscorrectie ten zuiden van Gulpen de vermelding van het habitatype heischrale graslanden (H6230) in de Vosgrubbe onjuist is. Volgens de inspreker is dit habitatype actueel en potentieel niet aanwezig.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De vermelding van het habitatype is in de onderbouwing van de uitbreiding vervallen.

Een inspreker geeft aan dat voor een duurzame bescherming van de Mechelderbeek alsmede natte elementen als kalkmoerassen (H7230) en vochtige alluviale bossen (H91E0C) het goed zou zijn als de tussenliggende "witte plekken" en een bufferzone aan de hoge inspoelingskant binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gebracht. Voor soorten als de beekprik (H1096), rivierdonderpad (H1163), meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324) zou volgens de inspreker het nog beter zijn als ook de bovenlopen van de Mechelderbeek tot in het Vijlenerbosch binnen de begrenzing worden gebracht, vanwege de inspoeling van nutriënten.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Tussen Mechelen en Hilleslagen is het beekdal van de Mechelderbeek ruimer begrensd gelet op de aanwezigheid en/ of uitbreiding van de habitattypen glanshaverhooilanden (H6510A) en vochtige alluviale bossen (H91E0C). Voor verdere uitbreiding zijn geen ecologische argumenten aanwezig (zie ook boven het antwoord op de vierde groep van zienswijzen, dat betrekking heeft op begrenzing van aangrenzende gronden).

Een inspreker verzoekt om vanwege het belang en de kansen van onder andere het habitatype kalkmoerassen (H7230) en de habitatsoort beekprik (H1096), de Cottesserbeek, Berversbergbeek en Hermensbeek tot aan het oorsprongsgebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied op te nemen. Bovendien zullen de foerageergebieden en migratieroutes voor de aangewezen vleermuizen van een dergelijke samenhangende landschapsecologische eenheid profiteren.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De Cottesserbeek (zijbeek van de Geul bij Cottessen) valt geheel binnen de begrenzing van het aangewezen gebied (voor zover gelegen op Nederlands grondgebied, beek ligt grotendeels op de rijksgrens). Ook de Berversbergbeek (zijbeek van de Geul ten noorden van Cottessen) maakt deel uit van het aangewezen gebied. De Hermensbeek is een zijbeek van de Mechelderbeek ten oosten van Mechelen. Voor zover bekend zijn er geen habitatwaarden aanwezig.

Een inspreker geeft aan dat voor het herstel van het habitatype zinkweiden (H6130), maar ook dat van de habitattypen glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) en vochtige alluviale bossen (H91E0), een uitbreiding van de begrenzing van het Natura 2000-gebied op de oevers van het Geuldal tussen Epen-Volmolen en Mechelen gewenst is. Ten behoeve van herstel van zinkweiden betreft dit met name twee kansrijke percelen te Mechelen-Hurpesch op de westoever van de Geul. Deze locaties zijn ontleend aan onderzoek naar de kansen voor herstel van zinkweiden.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Rond Hurpesch is het gebied met diverse percelen uitgebreid (ca. 10 ha) ten behoeve van de ontwikkeling van het habitatype glanshaverhooilanden (H6510A). Een van de bedoelde kansrijke percelen voor herstel van het habitatype zinkweiden maakte reeds deel uit van het gebied zoals opgenomen op de ontwerpkaart. Uit recent onderzoek (2011) naar herstel en ontwikkeling van zinkvegetaties is gebleken dat het andere door inspreker bedoelde perceel voor herstel ongeschikt is wegens een te lage zink/calcium-ratio.

Een inspreker stelt voor om de bovenloop van de Nutbron bij Schweiberg met bronbossen en kalkgraslanden (H6210), de beek zelf en het beïnvloedingsgebied ruim in de begrenzing op te nemen voor een duurzame staat van instandhouding.

Het voorstel is overgenomen gelet op de aanwezigheid van het habitatype alluviale bossen (H91E0C) en de ontwikkelingsmogelijkheden voor glanshaverhooilanden (H6510A) op enkele aangrenzende percelen (aansluitend op het gebied dat in de vorige antwoord wordt behandeld).

Een inspreker geeft aan ten behoeve van het duurzaam behoud en het uitbreiden van de populaties van de gaffellibel (H1037), beekprik (H1096) en rivierdonderpad (H1163) dat het van belang is dat het volledige leefgebied met al haar functies wordt opgenomen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Volgens de inspreker gaat het om de volgende zijbeken en bovenlopen van de Gulp en de Geul: Terzieterbeek, Mechelderbeek, Zieversbeek, Eyserbeek en Selzerbeek.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet geheel duidelijk wat de inspreker bedoeld omdat reeds in het ontwerpbesluit ontbrekende delen van Mechelderbeek, Eyserbeek en Selzerbeek zijn toegevoegd voor zover van betekenis voor de rivierdonderpad. De Terzieterbeek (ten zuiden van Epen) was in zijn geheel al opgenomen in het in 2003 aangemelde gebied (en in het ontwerp). In dit besluit is de begrenzing van de beeklopen herzien en soms verruimd om te waarborgen dat de beeklopen goed zijn begrensd (zie paragraaf 3.3). De Zieversbeek tussen Vijlen en Vaals ligt geïsoleerd ten opzichte van het Natura 2000-gebied.

Een inspreker is van mening dat voor de beekdonderpad van het grootste belang is dat het Natura 2000-gebied verruimd wordt. De inspreker stelt voor de gehele Selzerbeek, Zieversbeek en Gulp binnen de begrenzing te brengen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De Gulp is in het ontwerp reeds geheel begrensd. De Selzerbeek is opgenomen van Nijswiller tot de samenvloeiing in de Geul ten westen van Partij. Verder bovenstrooms zijn geen waarnemingen van de rivierdonderpad (waartoe de beekdonderpad behoort) bekend. Voor het overige wordt verwezen naar het antwoord op de vorige zienswijze.

Een inspreker acht de aanwijzing van vele kleinere gebiedjes, zoals beekjes van nog geen halve meter breed, niet significant. Naar mening van de inspreker worden deze gebiedjes door bestaand gebruik van de omliggende gronden reeds voldoende beschermd. De inspreker vraagt daarom deze gebiedjes, die als "lijntjes" op de kaarten zijn aangegeven, met betrekking tot de zijbeken van de Geul te schrappen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De beeklopen zijn opgenomen als leefgebied van beekprik en rivierdonderpad, soorten waarvoor dit gebied onder de Habitatrichtlijn is aangewezen. De geringe breedte van de zijbeken van de Geul doet daar niets aan af. Een ruimere begrenzing (zoals het opnemen van aangrenzende percelen) zou op de kaart leiden tot meer duidelijkheid maar daarmee zou het tegengestelde worden bereikt dat de inspreker wenst.

Een inspreker is van mening dat niet alle relevante leefgebieden van het vliegend hert (H1083) binnen het Natura 2000-gebied zijn opgenomen. De inspreker ziet graag dat deze locaties aan de hand van het opgestelde soortbeschermingsplan van Provincie Limburg nog gecontroleerd en aangevuld worden.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Bij de begrenzing is rekening gehouden met bekende vindplaatsen van de soort in de directe omgeving van het gebied. De inspreker noemt geen plekken waar de begrenzing van het gebied tekort zou schieten.

Enkele insprekers verzoeken het terrein tussen de Sousberg, Engwegen en Keutenberg, dat in een eerdere fase al als Habitatrichtlijngebied is aangewezen, binnen de begrenzing te brengen. Het beoogde gebied is volgens insprekers belangrijk voor (herstel van) het habitatype kalkgraslanden (H6210) en het vliegend hert (H1083). Deze soort komt voor in het nabijgelegen gebied Keutenberg.

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het bedoelde terrein tussen Sousberg en Keutenberg betreft voedselrijk cultuurgrasland dat geen betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied. Actuele waarden zijn niet aanwezig. De Sousberg is niet bekend als leefgebied van het vliegend hert waardoor het bedoelde terrein geen verbindingsfunctie vervult met het leefgebied van de soort op de Keutenberg. Het habitatype kalkgraslanden (H6120) is in geringe mate aanwezig aan de noordzijde van de Keutenberg (in het Natura 2000-gebied). Binnen het Natura 2000-gebied liggen elders voldoende mogelijkheden voor uitbreiding van het habitatype (rond bestaande kerngebieden zoals op de Vrakelberg).

Een inspreker verzoekt percelen in Slenaken die in gebruik zijn bij een horeca-onderneming (met name een parkeerterrein) buiten de begrenzing van het gebied te brengen.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De vier door de inspreker aangeduide percelen zijn als bebouwing en parkeerterrein ook op kaart uitgezonderd. Een aangrenzend perceel (beekloop en oevers van de Gulp) van het Waterschap is gehandhaafd als leefgebied van beekvissen.

Dezelfde inspreker verzoekt ook zijn percelen aan de Panoramaweg 1 te Gulpen uit te zonderen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk welke percelen precies worden bedoeld. De door de inspreker genoemde kadastrale percelen zijn inmiddels vernummerd. Bovendien hebben de percelen op de genoemde plek een andere eigenaar. Het (bebouwde) perceel aan de Panoramaweg 1 is op de kaart overigens wel geheel uitgezonderd.

Een inspreker pleit voor de exclavering van een recreatiebedrijf inclusief een zone van 300 tot 500 meter rondom de locatie. Indien de kaart behorende tot het ontwerp-aanwijzingsbesluit hierop niet wordt aangepast, dan dient de aangepaste tekst in de Nota van toelichting doorslaggevend te verklaren daar waar de kaart en de Nota niet overeenstemmen. Daarvoor moet de exclaveringstekst van het ontwerp-aanwijzingsbesluit wel worden aangepast. Expliciete exclavering is naar mening van de inspreker noodzakelijk, omdat dit bestemmingsplantechnisch van belang is.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Het betreffende recreatiebedrijf bestaande uit bebouwing en recreatieterrein in Cottessen is op kaart uitgezonderd. Bij de uitzondering van bebouwing en bedrijven worden geen bufferzones aangehouden (zie Nota van Antwoord 2007, paragraaf 2.2.6).

Een inspreker geeft aan dat de toevoeging van ondergrondse mergelgroeven als overwinteringsplaats voor vleermuizen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied essentieel en wenselijk is. De inspreker wijst erop dat de toevoeging van de ingang van de groeven binnen de begrenzing van belang is. Er kan juridische onduidelijkheid ontstaan of de ingang wel of niet tot de ondergrond gerekend dient te worden, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De meeste ingangen van de ondergrondse groeven die van belang zijn voor vleermuizen, liggen binnen de (bovengrondse) begrenzing van het gebied. Uitzonderingen zijn de (?meeste) ingangen van de Sibbegroeve die alle in of nabij de bebouwing van Sibbe liggen. Deze groeve ligt (vrijwel?) geheel buiten het bovengronds begrensde gebied. Het bovengrondse gebied rond deze ingangen maakt geen deel uit van het aangewezen gebied. Deze ingangen vallen echter wel onder de externe werking die van het beschermingsregime van Natura 2000-gebieden uitgaat. In de praktijk betekent dit dat daar geen verslechtering van omstandigheden mag plaatsvinden die invloed heeft op de in de groeve overwinterende vleermuizen. Dat geldt in elk geval voor de toegankelijkheid van de groeve voor vleermuizen. Maar ook kunnen veranderingen in het ingangsgedrag in- en uitgaande luchtstromen beïnvloeden waardoor de klimaatomstandigheden in de groeve, die de geschiktheid als overwinteringsplaats voor vleermuizen bepalen, in ongunstige zin kunnen veranderen.

Een inspreker stelt voor om in aansluiting op de Duitse aanwijzing de percelen bij de Worm op te nemen binnen de begrenzing, onder andere vanwege het voorkomen van broekbosjes en de habitatsoorten vliegend hert (H1083) en kamsalamander (H1166).

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het bedoelde gebied t ten oosten van Kerkrade ligt op ruim 10 km van het dichtstbijzijnde deelgebied van het Geuldal. Dit gebied ligt buiten het stroomgebied van de Geul en de zijbeken.

Een inspreker verzoekt het natuurgebied de Eijsder Beemden aan te duiden als Habitat- en/of Vogelrichtlijngedebied. Volgens de inspreker is het natuurgebied uniek wat flora en fauna betreft, met name met betrekking tot het voorkomen van (trek)vogels. Tevens is het gebied volgens de inspreker van cruciaal belang als verbindingzone tussen het Geuldal, Sint Pietersberg & Jekerdal (159), Savelsbos (160) en Noorbeemden & Hoogbos (161).

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Bedoeld natuurgebied ligt op geruime afstand van het Geuldal (ca. 10 km). Het heeft geen directe ecologische relatie met het aangewezen gebied en de daarvoor geldende instandhoudingsdoelstellingen.

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrictlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen". Tevens wordt gesteld dat de algemene doelstellingen zouden moeten verwijzen naar het belang van "de ruimtelijke samenhang met overige Ecologische Hoofdstructuur ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten."

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstel mogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk

is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied Geuldal voor de recreatie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze

op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype zinkweiden (H6130) en een habitatoort als de geelbuikvuurpad (H1193). Voor dit habitatype en deze habitatoort zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult³⁸.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")³⁹, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)⁴⁰ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

³⁸ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁹ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

⁴⁰ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Geuldal een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Zuid-Limburgse toeristische product. De reliëfrijke dalen, graslanden, bosgemeenschappen en andere begroeiingen zijn de belangrijkste trekpleisters voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) en de beekprik (H1096) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Dit gebied heeft een "sense of urgency" opgave voor watercondities. Dat betekent dat er op korte termijn maatregelen genomen zullen moeten worden, omdat herstel anders niet meer te realiseren zal zijn.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten⁴¹ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevend aantal genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen

⁴¹ Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrictlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met Habitatrictlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn in het kader van het Bestuursakkoord Natuur en het Natuurpact aan de provincies ter beschikking worden gesteld. Voor beheer is het Subsiestelsel Natuur- en landschapsbeheer (SNL) leidend, voor inrichting onder meer de provinciale Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker weet dat voor de uitbreiding- en verbeteropgave ten aanzien van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (H3260A) er goede mogelijkheden in het Geuldal liggen als de waterkwaliteit wordt verbeterd. De inspreker verzoekt bovenstaande mee te nemen in de toelichting bij het betreffende habitatype. Het habitatype vraagt volgens de inspreker nauwe afstemming met de doelen van Kaderrichtlijn Water en de aandacht van Waterschap Roer en Overmaas en de grensoverschrijdende samenwerking met België.

Maatregelen die noodzakelijk zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zullen aan de orde komen in het beheerplan, evenals de noodzakelijk geachte afstemming met de Kaderrichtlijn Water, het waterschap en partijen over de grens in België.

Een inspreker wijst, in het kader van de aanwezigheid en kansen voor vegetaties op kalkrijke bodems, op de kansenrijkdom van de Curfsgroeve. Volgens de inspreker zijn in dit gebied maagdelijke kalkrotswanden aanwezig en een nog open kalkrijke groeiebodem, die geschikt zouden zijn voor de habitatypes pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) en kalkgraslanden (H6210). Op dit moment wordt de Curfsgroeve

alleen genoemd als kansrijke locatie voor uitbreiding van het areaal en aantal van de geelbuikvuurpad (H1193), een doelstelling die niet botst met eventuele uitbreiding van eerdergenoemde habitattypen.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. In principe wordt niet in het aanwijzingsbesluit vastgelegd waar uitbreiding van de Natura 2000-waarden plaats moet vinden. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting worden de huidige voorkomens globaal omschreven en in het beheerplan zal worden uitgewerkt welke locaties binnen het gebied het meest kansrijk zijn voor uitbreiding van de Natura 2000-waarden. De Curfsgroeve zal dus niet opgenomen worden in de toelichtingen op de doelen van pionierbegroeiingen op rotsbodem en kalkgraslanden. De groeve wordt ook niet langer genoemd in de toelichting op het doel van de geelbuikvuurpad.

Een inspreker verwijst naar bijlage B van het ontwerp-aanwijzingsbesluit waarin de argumentatie voor de begrenzing van het habitatype heischrale graslanden (H6230) in het Natura 2000-gebied wordt aangegeven. Volgens de inspreker ligt het heischrale grasland, dat zich nabij Cottessen bevindt, in een mozaïek van vochtige (bron)graslanden en heeft het een ander karakter dan vergelijkbare vegetatietypen op bijvoorbeeld de Berghofweide, maar is zeker even zeldzaam. De inspreker vindt dit een belangrijk argument om dit prioritaire habitatype extra aandacht te geven door middel van een zorgvuldige bescherming en passende beheerinspanning.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. De benoemde passage in bijlage B is niet bedoeld om de begrenzing van gebieden te onderbouwen. De tekst in bijlage B.2 vermeldt de habitattypen en soorten die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen en soorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen. Geuldal is destijds geselecteerd voor het prioritaire habitatype heischrale graslanden, maar behoort met de huidige kennis niet langer tot de tien belangrijkste gebieden voor dit habitatype. Desalniettemin is het voorkomen van de heischrale graslanden in dit gebied van groot belang voor de landelijke instandhouding van het habitatype, dat in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. In paragraaf 5.3 staat een toelichting op de gestelde doelstelling en hier krijgen de bijzondere vormen van het habitatype nabij Cottessen en op de Berghofweide aandacht. De passende beheerinspanning waar de inspreker om vraagt komt niet in het aanwijzingsbesluit, maar dient een plaats te krijgen in het beheerplan.

Een inspreker begrijpt niet waarom er voor het habitatype kalktufbronnen (H7220) ook niet een hersteldoel is geformuleerd. De voormalige (als zodanig gekarakteriseerde) bron bij de Keutenberg dient naar mening van de inspreker onderzocht te worden op de mogelijkheden tot herstel. Aan de fysieke toestand is immers niets veranderd; de oorzaken van verandering van deze bron liggen vermoedelijk in een veranderende waterhuishouding van de omgeving, alsmede de kwaliteit ervan, aldus de inspreker.

De zienswijze is niet overgenomen. Bij een inventarisatie van kalktufbronnen in het Geuldal ten behoeve van het beheerplan, is bij de bronnen aan de voet van de Keuterberg geen tufvorming vastgesteld en deze worden daarom niet tot het habitatype gerekend. Het betreft een voormalig bronhooilandje (thans verruigd grasland) en een recentelijk onderhouden put. Deze put wordt van oudsher gebruikt als drinkwaterput, en heeft cultuurhistorische waarde. De bronnen staan in meer en mindere mate in verbinding met Geulwater en worden geregeld overstroomd, waardoor het onwaarschijnlijk is dat hier kalktufvorming kan plaatsvinden.

Een inspreker geeft aan dat voor de realisering van de doelstelling "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit" van de habitattypen kalkmoerassen (H7230) en vochtige alluviale bossen (H91E0C) grote fluctuaties in grondwater en langdurige, frequente of zomeroverstromingen met eutroof beekwater funest zijn. De inspreker verzoekt bovenstaande mee te nemen in de toelichting bij de betreffende habitattypen. Bovendien vragen de genoemde habitattypen nauwe afstemming met de doelen van Kaderrichtlijn Water en de aandacht van Waterschap Roer en Overmaas, en een grensoverschrijdende samenwerking met België, aldus de inspreker.

De zienswijze is niet overgenomen. Eventuele knelpunten voor de realisatie van de doelstellingen, zoals de inspreker voorstelt, worden niet opgenomen in het aanwijzingsbesluit. Het beheerplan is het geëigende instrument om eventuele knelpunten te constateren en oplossingen aan te dragen. In het beheerplan komt

ook de afstemming met de Kaderrichtlijn Water en andere plannen aan de orde, zie voor een verdere toelichting hoofdstuk 5 van deze bijlage.

Een inspreker wijst erop dat op pagina 17 in het ontwerp-aanwijzingsbesluit wordt aangegeven dat het Geuldal een belangrijke bijdrage levert aan de populatie en het leefgebied van het vliegend hert (H1083) in Zuid-Limburg. Echter, op pagina 12 staat dat de soort slechts bekend is van Schin op Geul. Dat lijkt volgens de inspreker niet met elkaar in overeenstemming en vraagt minimaal om verduidelijking.

De zienswijze is niet overgenomen. Het gebied levert wel degelijk een belangrijke bijdrage aan de populatie en het leefgebied van het vliegend hert in Zuid-Limburg. Dat de populatie zich alleen in de omgeving van Schin op Geul bevindt, doet daar niets aan af.

Een inspreker adviseert de vijf belangrijkste gebieden voor de rivierdonderpad (H1163), Cottus perifretum, evenals voor de Cottus rhenanus (beekdonderpad) opnieuw te bepalen, omdat volgens recent onderzoek twee soorten van de donderpad in Nederland zouden voorkomen. Vóór de taxonomische ontdekking was de betekenis van het Geuldal voor de rivierdonderpad, Cottus gobio, slechts 2%. Nu blijkt volgens de inspreker dat het Geuldal misschien wel 50% of meer van de totale populatie van de beekdonderpad, Cottus rhenanus, in Nederland bevat. Alle populaties beekdonderpaden die in Nederland zijn aangetroffen, zijn door migratiebarrières gescheiden van watersystemen waar rivierdonderpad is gevonden. Wanneer vismigratiebarrières uit deze beeksystemen verwijderd worden, is het aannemelijk dat de rivierdonderpad vanuit de grote rivieren stroomopwaarts zal migreren en mogelijk in contact komt met de bovenstroomse beekdonderpad populaties. Het is niet ondenkbaar dat er competitie en/of hybridisatie zal optreden en de oprukkende rivierdonderpad zal verdringen. De inspreker adviseert om extra zorgvuldig om te springen met de locaties waar beekdonderpaden voorkomen

De zienswijze heeft deels geleid tot aanpassing van het besluit. In bijlage II van de Habitatrichtlijngebied is de rivierdonderpad opgenomen onder de wetenschappelijke naam Cottus gobio. Ten tijde van de vaststelling van de Habitatrichtlijn (1992) werd daarmee bedoeld Cottus gobio Linnaeus, 1758 (dus de rivierdonderpad zoals in 1758 door Linnaeus is beschreven, zie www.soortenregister.nl). Dit taxon kan ook worden aangeduid als Cottus gobio s.l. (sensu lato, in ruime zin). De verplichtingen die volgen uit de Habitatrichtlijn, blijven betrekking hebben op de gehele soortgroep, dus op alle soorten voor zover die op het grondgebied van de lidstaten voorkomen. Ten tijde van de aanmelding is besloten om, gezien met name de beek-variant van deze soort ernstig bedreigd is, de al eerder aangemelde gebieden (Dinkelland (NL9801021), Geuldal (NL9801041) en Veluwe (NL9801023)) en twee nieuwe gebieden (Roerdal (NL2003042) en Swalmdal (NL2003045)) voor deze soortgroep te selecteren. Inmiddels is uit moleculair onderzoek gebleken dat dit een soortgroep van 15 verschillende soorten betreft waarvan in Nederland alleen Cottus rhenanus en Cottus perifretum voorkomen. Door een wijziging van taxonomische inzichten wordt de reikwijdte van een richtlijn niet automatisch gewijzigd. De bescherming van Cottus gobio s.l. in Nederland moet zich dus zowel op Cottus rhenanus en Cottus perifretum richten en er is dan ook geen aanleiding om de vijf belangrijkste gebieden opnieuw te bepalen. De aandacht zal echter vooral uit gaan naar Cottus rhenanus (aangeduid als beekdonderpad), waarvan de verspreiding is beperkt tot de bovenlopen van beken in het stroomgebied van Rijn en Maas. De toelichting op het doel van de rivierdonderpad in het Geuldal is aangepast, zie paragraaf 5.4 van de Nota van toelichting. Er is een zin opgenomen om de nadruk te leggen op het belang van het voorkomen van de beekdonderpad.

Een inspreker is van mening dat bij de instandhoudingsdoelstellingen voor de kamsalamander (H1166) opgenomen dient te worden dat de soort lokaal in beperkte mate achteruit mag gaan indien dit ten gunste komt van de populatie geelbuikvuurpad (H1193) in het Natura 2000-gebied. Voor de geelbuikvuurpad moet het Geuldal een van de belangrijkste gebieden worden, aldus de inspreker. De kamsalamander is volgens de inspreker een soort die van oorsprong niet in het Mergelland voorkomt en kan een negatieve invloed hebben op de populatie van de geelbuikvuurpad. De inspreker acht het van belang dat kritisch gekeken wordt naar de doelstellingen die geformuleerd zijn voor de kamsalamander in dit gebied.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanwijzing van het besluit. Vanuit de Habitatrichtlijn is het verplicht Europese natuurwaarden die in de Natura 2000-gebieden voorkomen te beschermen. Deze worden in

beginsel uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen, tenzij een soort buiten zijn verspreidingsgebied is uitgezet. Dat laatste staat voor de kamsalamander in dit gebied allerminst vast (een uitzetting is voor deze locatie niet op de meest recente verspreidingskaart van RAVON aangegeven, terwijl Zuid-Limburg ook tot het natuurlijk verspreidingsgebied behoort). Dit is dan ook geen aanleiding om het doel te verwijderen. Maatregelen voor de geelbuikvuurpad hebben absolute prioriteit boven maatregelen voor de kamsalamander. Gezien de lokale situatie is het noodzakelijk om maatregelen te nemen voor de geelbuikvuurpad en ligt het voor de hand om geen maatregelen te nemen voor de kamsalamander (zolang de populatie van de kamsalamander maar niet onder het behoudsniveau zakt). Met een goed doordacht beheer van de onderscheiden biotopen van de kamsalamander en van de geelbuikvuurpad kunnen beide doelstellingen nagestreefd worden. Er is een zin opgenomen in de toelichting van het doel van de kamsalamander waarmee de bedreiging van deze soort, voor de geelbuikvuurpad wordt erkend en aangegeven.

Een inspreker merkt op dat de aan de begrenzing van het Natura 2000-gebied toegevoegde mergelgroeven, aangewezen zijn als winterverblijf voor soorten als de meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324). Recent onderzoek laat volgens de inspreker zien dat de groeven ook een belangrijke functie voor deze soorten buiten het winterseizoen vervullen. Het lijkt de inspreker daarom verstandig om in de teksten toe te voegen dat de groeven jaarrond een functie vervullen.

Een andere inspreker geeft aan dat recent onderzoek heeft aangetoond dat bij de ingang van ten minste vier ondergrondse mergelgroeven in het Geuldal en Sint Pietersberg & Jekerdal (159) veel meervleermuizen, ingekorven vleermuizen en vale vleermuizen zwermen. De inspreker verzoekt om deze functie aan de toelichtingen op de doelen toe te voegen.

De inspreker stelt verder voor de toelichtingen op de doelen als volgt te wijzigen. Meervleermuis: "Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis een belangrijke bijdrage. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn Flesschenberggroeve, Gemeentegroeven en Sibbergroeven." Ingekorven vleermuis: "Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de ingekorven vleermuizen een zeer grote bijdrage. Het betreft een grensoverschrijdende populatie, waarvan de kraamkolonies bekend zijn in de Voerstreek. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn Schenkgroeven, Sibbergroeven, Gemeentegroeven en Vallenberggroeven." Vale vleermuis: "Dit gebied is als overwinterings- en zwermgebied van zeer groot belang. Bovendien is dit het meest kansrijke gebied voor vestiging van een zich voortplantende zomerpopulatie. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn Sibbergroeven en Gemeentegroeven."

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. Het recente onderzoek waarover de insprekers spreken heeft aangetoond dat de groeven naast een overwinteringsfunctie ook een zwermfunctie vervullen. Deze zwermfunctie is toegevoegd aan de toelichtingen op de doelen van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis. De belangrijke overwinteringsobjecten, waarvan de inspreker voorstelt deze op te nemen in de toelichting op het doel, zijn opgenomen in paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting. In deze paragraaf wordt een globale beschrijving gegeven van de verspreiding van de aangewezen habitattypen en soorten in het gebied.

Enkele insprekers merken op dat voor de meervleermuis (H1318) en ingekorven vleermuis (H1321) gekozen is voor de instandhoudingsdoelstelling "behoud van de omvang", terwijl voor de vale vleermuis (H1324) gekozen is voor de instandhoudingsdoelstelling "uitbreiding van de omvang". De reden voor het onderscheid wat betreft de instandhoudingsdoelstellingen is voor de insprekers niet duidelijk.

De instandhoudingsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstellingen van de betreffende soorten. De meervleermuis en ingekorven vleermuis verkeren landelijk reeds in een gunstige staat van instandhouding, waardoor volstaan wordt met een behoudopgave. De vale vleermuis verkeert in een matig ongunstige staat van instandhouding en heeft daarom zowel landelijk als in het gebied Geuldal als doelstelling "uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie".

Meerdere insprekers verzoeken de bechsteins vleermuis aan het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal toe te voegen vanwege het voorkomen van structurele aantallen in de mergelgroeven na zwermonderzoek. Een inspreker is van mening dat een toevoeging in ieder geval overwogen moet worden. Volgens een andere inspreker betreft het niet alleen de overwinteringsgroeven maar ook voor paarvorming en voortplanting belangrijk zwermgedrag, waarbij het instandhouden en

verbeteren van landschappelijke structuren in een ruime omgeving van het beekdal, de bossen en de diverse groeven van groot belang is. Nog een andere inspreker stelt voor de bechsteins vleermuis toe te voegen aan de Atlantische referentielijst voor Nederland en de volgende instandhoudingsdoelstelling als zodanig in het aanwijzingsbesluit op te nemen: "Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding van de populatie bechsteins vleermuizen. Toelichting: Dit gebied is als zwermgebied van groot belang."

Nog een inspreker mist de link met bijlage IV-soorten, zoals de hazelmuis en de vuursalamander. Voor deze in het Natura 2000-gebied aanwezige, volgens de Flora- en Faunawet strikt beschermde soorten vormt het betreffende gebied een zéér belangrijk leefgebied. Men is van mening dat met betrekking tot deze zeldzame en voor Nederland unieke waarden wel degelijk rekening gehouden dient te worden en dat deze waarden zo goed mogelijk worden afgestemd op de instandhoudingsdoelstellingen. Volgens de inspreker zouden de betreffende soorten in ieder geval genoemd dienen te worden bij de habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd en waarvoor ze als "typische soort" gelden. De inspreker doelt specifiek op de habitattypen kalktufbronnen (H7220) en vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) met betrekking tot de vuursalamander en het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B) met betrekking tot de hazelmuis. Een andere inspreker stelt voor om de hazelmuis en vuursalamander toe te voegen aan het aanwijzingsbesluit.

De bovenstaande twee samengevatte zienswijzen zijn niet overgenomen. Op grond van de Habitatrichtlijn is Nederland alleen verplicht gebieden aan te wijzen voor Habitattypen van bijlage I en Habitatrichtlijnsoorten van bijlage II. Soorten van Bijlage IV moeten op grond van artikel 12 van de Habitatrichtlijn strikt beschermd worden. Voor deze soorten geldt echter geen Europese verplichting om de belangrijkste leefgebieden als speciale beschermingszone (Natura 2000-gebied) aan te wijzen. Het geheel aan typische soorten speelt vooral een rol bij het bepalen van de staat van instandhouding op het aspect 'kwaliteit'. In het gebied geldt een verbeterdoelstelling voor het aspect kwaliteit. Deze dient nader uitgewerkt te worden in het beheerplan. Hier kunnen ook de typische soorten aan bod komen.

Een inspreker geeft aan dat in de Curfsgroeve al enkele jaren enkele paren oehoes broeden. De inspreker stelt verzoekt dat deze Europees strikt beschermde soort in het aanwijzingsbesluit wordt genoemd.

De zienswijze is niet overgenomen. De oehoe staat niet op de soortenlijst waarvoor Nederland in 2000 Vogelrichtlijngebieden heeft aangewezen⁴². Voor onder andere de oehoe is in het Doelendocument Natura 2000³⁶ (pagina 12) een voorbehoud gemaakt om bij de voorgenomen evaluatie van het Doelendocument te bezien of inmiddels sprake is van een duurzame populatie.

⁴² Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1, bijlage 1. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

5.1 ALGEMEEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de omwonenden van het Natura 2000-gebied Geuldal. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij⁴³ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermde natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermde natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van

⁴³ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

dat beschermde natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.6 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

In paragrafen 4.1 en 4.2 van de Nota van Antwoord wordt uitvoerig ingegaan op bestaand gebruik en hoe daarmee wordt omgegaan.

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermde natuur kunnen verslechteren of een significant verstorend effect hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Het gaat daarbij niet om een vergunning voor alle activiteiten, maar alleen voor mogelijk schadelijke of significant verstorende activiteiten.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Deze uitzondering geldt niet indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *"gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag."*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die een significant effect kunnen hebben op de soorten waar het gebied voor is aangewezen, draagt het ministerie van EZ de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het ministerie van EZ het bestaande gebruik wordt stilgelegd. Het initiatief daartoe zal in alle gevallen van het ministerie van EZ uitgaan. Een vergunning blijft echter noodzakelijk als een bedrijf zich nieuw vestigt of wanneer een (bestaande) activiteit wordt uitgebreid of gewijzigd.

In het beheerplan zal het bestaande gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden. Zoals in paragraaf 4.2.4 van de Nota van Antwoord reeds uiteen wordt gezet, worden geen activiteiten per definitie gelegaliseerd. Dat een bepaalde activiteit om wat voor reden dan ook als bestaand gebruik wordt aangemerkt, wil nog niet zeggen dat deze activiteit in het beheerplan zal worden toegestaan. Dat geldt ook voor inrichtingen die niet vergunningplichtig zijn volgens het Besluit landbouw milieubeheer (2006)⁴⁴ uit de Wet milieubeheer of reeds in het bezit zijn van een milieuwetvergunning.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de

⁴⁴ Besluit van 13 juli 2006, houdende regels voor akkerbouw- of tuinbouwbedrijven met open grondteelt, melkrunderveehouderijen, gemechaniseerde loonbedrijven, witloftrekkerijen, teeltbedrijven met eetbare paddestoelen, paardenhouderijen, kinderboerderijen, kleinschalige veehouderijen, spoelbassins en opslagen van vaste mest (Besluit landbouw milieubeheer).

instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen⁴⁵, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats⁴⁶ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Geuldal is het habitattype heischrale graslanden (H6230) het meest gevoelig voor stikstof⁴⁷.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

⁴⁵ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

⁴⁶ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

⁴⁷ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Alterra, Wageningen.

Kaderrichtlijn Water

Geuldal maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas⁴⁸ dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)⁴⁹.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie ook Nota van Antwoord 4.5.2.

Grensoverschrijdende gebieden

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Geuldal. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

5.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Een inspreker is van mening dat het ministerie met directe ingang ongewenste ontwikkelingen zou moeten kunnen tegenhouden. De inspreker maakt zich zorgen over de volgende zaken: Beleidsnota kampeerbeleid Valkenburg, de aanleg van nieuwe (boerderij)campings op de Keutenberg en Berghof en de plaatsing van een brug over de Geul, precies ter hoogte van het zeer kwetsbare hellingbos bij de Gronseleput tussen Schin op Geul en Wijlre.

Als een gebied op de lijst van gebieden van communautair belang is geplaatst of is aangewezen, geniet het de bescherming van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Daarnaast is er sprake van externe werking, waarvoor een exacte grens niet is aan te geven. Ook voor dat een beheerplan is opgesteld kunnen er dus binnen en buiten het gebied geen activiteiten worden ontplooid met significante gevolgen voor de beschermde waarden.

⁴⁸ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

⁴⁹ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

Een inspreker acht het van belang te onderkennen dat Waterschap Roer en Overmaas het beleid voert om op tal van plaatsen waterbuffers aan te leggen, die bij hevige neerslag de benedenstroomse voorzieningen dienen te beschermen tegen overstroming. Vaak worden naar weten van de inspreker die waterbuffers zodanig gepositioneerd en gedimensioneerd dat ze van invloed zijn op het waterregime van deze laaggelegen terreindelen, zoals brongebieden en kwelzones. Daardoor kunnen deze waterbuffers ook invloed hebben op diverse habitattypen, zoals kalkmoerassen (H7230) en vochtige alluviale bossen (H91E0).

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Zie verder ook wat hierboven bij 5.1 in "Doorwerking aanwijzing in andere plannen" is beschreven.

|

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

6.1 ALGEMEEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van een habitatype als kalkmoerassen (H7230) of een soort als het vliegend hert (H1083). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste milieukwaliteit en

over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) vergunningvrij kan worden uitgevoerd of dat een activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijkt en daardoor vergunningplichtig is in het kader van de Natuurbeschermingswet.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen van bestaand gebruik zal dan ook tijdens de looptijd van het beheerplan (maximaal 6 jaar) een traject van vergunningverlening aan de orde blijven.

De bescherming van een bepaalde habitatsoort zoals de vale vleermuis (H1324), of een habitatype zoals eiken-haagbeukenbossen (H9160B) is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor de bescherming van een bepaalde diersoort bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Limburg.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

6.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

Een inspreker wijst op de toenemende wens van de recreatiesector om natuurgebieden op allerlei wijzen te benutten. Volgens de inspreker blijft echter van belang om zeker de kwetsbare habitattypen, met name de natte en vochtige, blijvend te ontzien. Ook bij enkele kwetsbare diersoorten dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met hun verstoringgevoeligheid, aldus de inspreker.

Maatregelen om verstoring van dieren en habitats door recreanten tegen te gaan (indien noodzakelijk) zijn onderdeel van het beheerplan.

Een inspreker geeft aan dat van de wateronttrekkingen onder de Oligocene laag de KIWA-analyse wel invloeden mogelijk acht, maar dat deze nog niet helemaal duidelijk zijn. De inspreker verzoekt om hiernaar nader onderzoek te verrichten.

De KIWA Knelpunten- en kansenanalyse is een quick scan: onder tijdsdruk is een grote hoeveelheid informatie verzameld en verwerkt om een eerste indruk van de knelpunten en kansen voor realisatie van instandhoudingsdoelstellingen te geven. Het quick scan karakter bepaalt dat geen sprake kan zijn van volledigheid. Het doel en het karakter van de analyse maakt ook dat de Knelpunten- en kansenanalyse gezien moet worden als een belangrijke bouwsteen waarop in het beheerplantraject voortgeborduurd kan worden, maar niet als een blauwdruk voor de gebiedsanalyse en maatregelpakketten. De resultaten van de Knelpunten- en kansenanalyse moeten daarom niet worden gezien als een kant en klare ontwikkelingsvisie maar wel als een checklist die de uitwerking van habitatdoelen en maatregelen in omvang, ruimte en tijd ondersteunt.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;

de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;

de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het

realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

kenmerk:
NLB/GS/GA-1357

datum:
20 juli 1983

DIRECTIE NATUUR- EN
LANDSCHAPSBESCHERMING

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat de "Meertensgroeve" in de gemeente Valkenburg aan de Geul, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een groeve met steile wanden, terrassen en poelen;

dat een aantal van deze poelen gedurende het gehele jaar water bevat en reeds geruime tijd niet door menselijk ingrijpen is verstoord;

dat in de "Meertensgroeve" de grootste populatie van Vroedmeesterpadden van Nederland voorkomt;

dat het leefmilieu van deze paddesoort krachtens het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (Trb. 1979, 175) bescherming behoeft;

dat de Vroedmeesterpad tevens is aangewezen als beschermde diersoort in de zin van artikel 22, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor bedoelde biologische waarden, maar ook de bodemkundige en hydrologische gesteldheid en de voor de Vroedmeesterpad noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd.

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 23 juli 1982, nr. NLB/GS/GA-50991, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Meertensgroeve".

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede het te zelfder zake door de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte advies;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument de "Meertensgroeve", gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Berg en Terblijt, sectie A, nrs. 3529 ged. en 3090 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 107.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw en Visserij,

w.g. G.J.M. Braks

Natuurmonument 'Meertensgroeve'

Schaal 1:2500

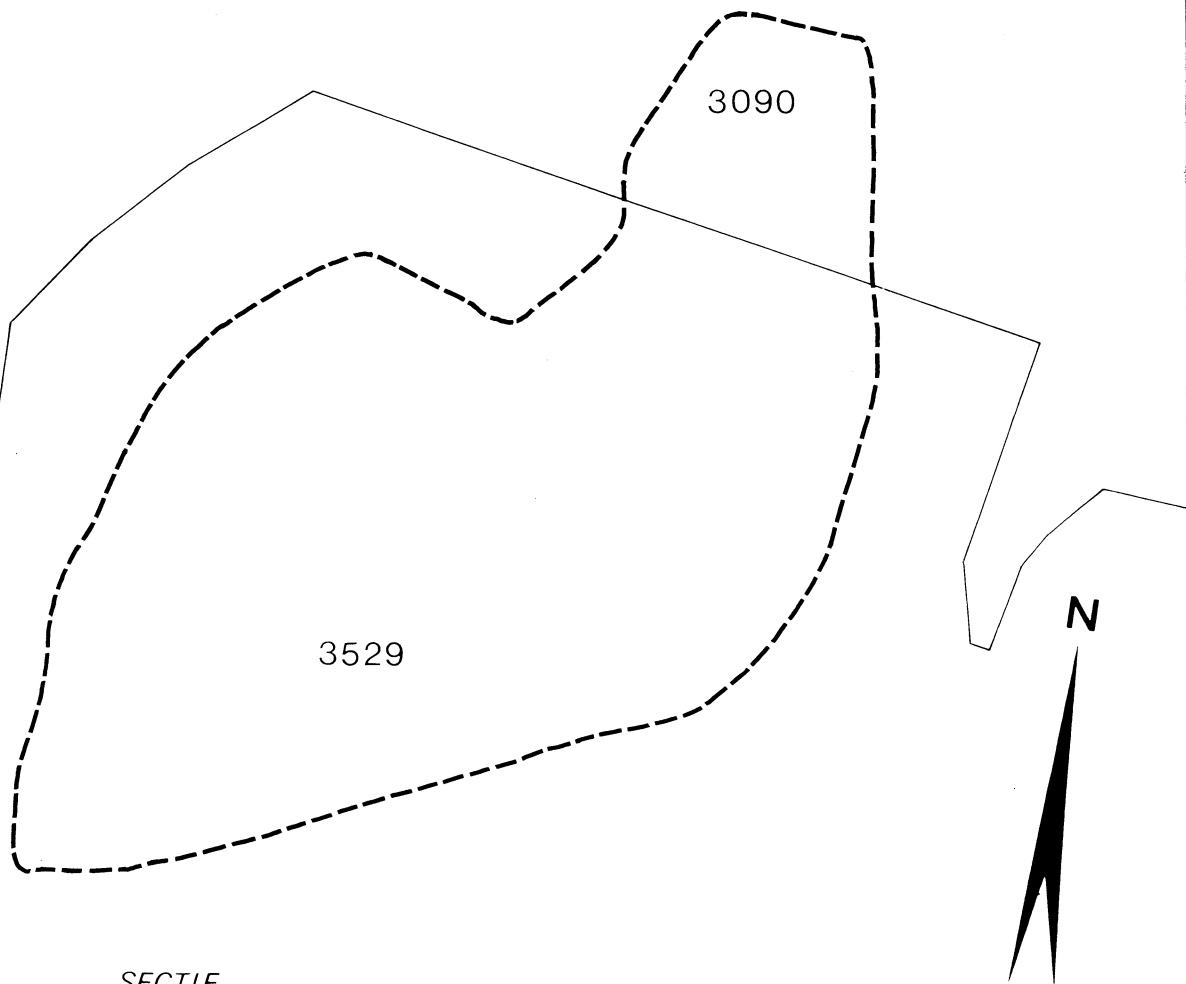
Top. krt. 62A

BN 107

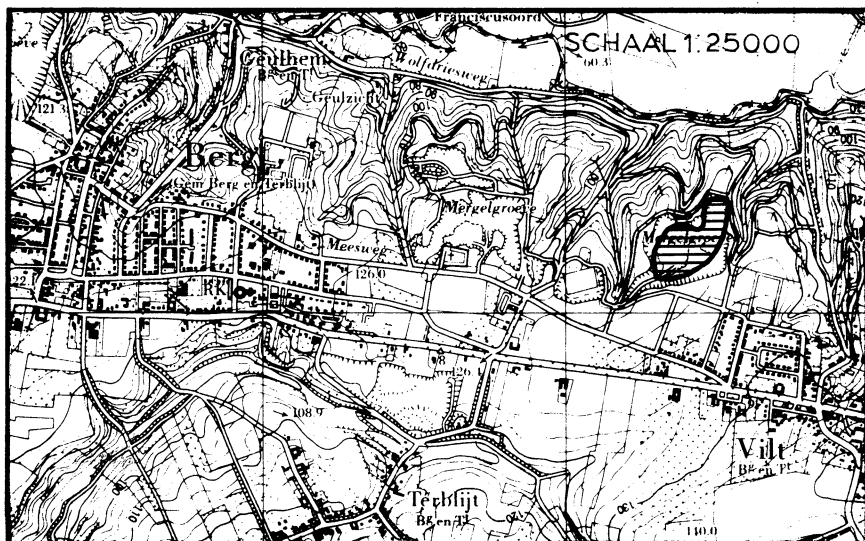
Legenda

-----GRENS NATUURMONUMENT

———KADASTRALE GRENS

SECTIE
BERG EN
TERBLIJT A2

TOELICHTING

Ligging en oppervlakte

Het natuurmonument de "Meertensgroeve" is gelegen in de overgangszone tussen het plateau van Margraten en de steile zuidelijke wand van het Geuldal, in de gemeente Valkenburg aan de Geul. Het natuurmonument bestaat uit een voormalige groeve met enkele poelen, terrassen en steile wanden. In deze groeve bevindt zich de grootste populatie van Vroedmeesterpadden in Nederland.

Deze paddesoort, die binnen Nederland alleen in Zuid-Limburg voorkomt, is aangewezen als beschermde diersoort in de zin van artikel 22, eerste lid, onder b, van de Natuurbeschermingswet en komt bovendien voor op de lijst van streng beschermde diersoorten van het Verdrag van Bern (Trb. 1979, 175). Op grond van dit verdrag dienen zowel de Vroedmeesterpad als zijn leefmilieu beschermd te worden.

De oppervlakte van het onderhavige natuurmonument bedraagt ca. 5 ha.

Natuurwetenschappelijke betekenis

De steile hellingen en de bodem van de groeve bestaan uit zanderig leem, vermengd met zeer grof grind en grote blokken steen.

De brokkelige structuur van de wanden wordt nog versterkt door de door neerslag gevormde erosiegeulen. Hierdoor bieden deze wanden talloze schuilmogelijkheden voor de Vroedmeesterpadden. Bovendien hebben de op het zuiden gelegen wanden een warm micro-klimaat, hetgeen de activiteiten van de padden ten zeerste bevordert.

Op de bodem en de terrassen van de groeve ligt een aantal poelen, waarvan enkele gedurende het gehele jaar water bevatten, hetgeen noodzakelijk is voor de voortplanting van de Vroedmeesterpad. Bij sommige poelen wordt dit veroorzaakt doordat de groeve tot op het grondwaterpeil is afgegraven.

In andere poelen is op de bodem een waterdichte, door regenwater aangevoerde leemlaag ontstaan.

In de periode van 1 april tot 1 oktober kan een volwassen mannetjespad ongeveer drie weken lang een bevrucht eipakket om zijn achterpoten dragen. Waarschijnlijk gaat hij vooral 's nachts vanuit zijn schuilplaats in de groevewand naar een poel om het eipakket vochtig te maken.

Hiervoor is het noodzakelijk dat de pad deze tocht ongestoord kan maken.

Als de eieren rijp zijn wordt het pakket in de poel afgeworpen. De larven kunnen 3-13 maanden in de poel blijven, tot ze zich ontwikkel hebben tot juveniel. Gedurende het hele jaar kunnen er dus larven in de poel zitten.

De groeve vormt derhalve een ideaal biotoop voor de Vroedmeesterpad, zowel door de schuilmogelijkheden in de wanden, het daar aanwezige warme micro-klimaat, de niet droogvallende poelen, als door de aanwezige rust.

Begrenzing van het natuurmonument

Het natuurmonument bestaat uit een in dagbouw afgegraven terrein en omvat de bodem, de terrassen en de steile wanden van de groeve. De grens wordt derhalve gevormd door de bovenste rand van het talud, zoals aangegeven op de bijbehorende kaart BN 107.

Planologische situatie

In het streekplan Zuid-Limburg, vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg op 20 januari 1977, wordt het gebied aangeduid als "natuurgebied met hoge landschappelijke waarde".

Op de streekplankaarten "Natuurwaarden" en "Landschap" wordt de waarde van het gebied nadrukkelijk onderstreept.

Voor het onderhavige gebied is het Algemeen Bestemmingsplan van de gemeente Berg en Terblijt van kracht, vastgesteld op 9 mei 1977 door de gemeenteraad van Berg en Terblijt (thans Valkenburg aan de Geul) en goedgekeurd op 21 november 1978 door Gedeputeerde Staten van Limburg.

In het plan wordt het gebied deels bestemd tot "bosgebied, tevens waterwingebied", deels tot "agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarde, tevens waterwingebied".

Vergelijking van de bepalingen van het bestemmingsplan met de handelingen waarvoor een vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist kan zijn, leert dat verschillende handelingen die de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten, danwel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, niet aan een regeling, neergelegd in het bestemmingsplan, onderhevig zijn.

Bovendien blijven de regelingen in een bestemmingsplan beperkt tot ruimtelijke aspecten en biedt het bestemmingsplan geen mogelijkheden voor actief beheer van een natuurmonument.

Gebruik

Tot voor enkele jaren is de, grotendeels bij de gemeente in eigendom zijnde groeve gebruikt voor de winning van onder andere "stol" (zand met grind). Sinds de stolwinning is gestopt is de groeve uitsluitend in gebruik bij de motorclub "Berg en Terblijt".

Crossen kan een bedreiging vormen voor de waarde van het gebied.

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, danwel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Het crossen is derhalve vergunningplichtig. Het streven is erop gericht het gebruik als crossterrein op termijn te beëindigen door het vinden van andere, minder kwetsbare locaties. Tot dat moment kan door middel van een beheersplan het gebruik worden gereguleerd.

Aan de motorclub "Berg en Terblijt" is een tijdelijke vergunning ex artikel 12 van de wet onder voorwaarden verleend.

Voor het overige is het niet altijd mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met het niet altijd voorspelbare roep- en voortplantingsgedrag van de Vroedmeesterpad, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.

Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de consultant Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer. Deze zal dan informatie kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is een vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen waarvoor doorgaans een vergunning vereist zal zijn:

- het berijden van paarden;
- het betreden van de groeve buiten de bestaande paden;
- het betreden van de groeve in de periode van 1 april tot 1 oktober tussen een half uur voor zonsondergang (maar nooit na 21.00 uur) en zonsopgang;
- het opslaan, storten, bergen of deponeren van vuilnis, puin of andere al of niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- het dichten van bestaande poelen of andere handelingen die een wijziging van de waterhuishouding of de bodemstructuur tot gevolg kunnen hebben, zoals het maken van dammen en wallen, en het verleggen van tracé's;

- het aanbrengen van enige oppervlakteverharding;
- het plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans, tenten en overige onderkomens;
- het aanwenden van groei- en stoorstoffen en verdelgingsmiddelen.

Geen vergunning is vereist voor handelingen, die zijn voorzien in een beheersplan op grond van artikel 14 van de Natuurbeschermingswet (zie onder "Beheersplan").

Het aanvragen van vergunningen dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te geschieden.

Er wordt op gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen in beginsel voor een ieder van kracht zijn.

In de praktijk is dit artikel echter vooral gericht op de eigenaren en gebruikers van het beschermd natuurmonument en op de eigenaren en gebruikers van de aangrenzende gronden.

Voor de min of meer incidentele bezoeker is artikel 16 van kracht.

Volgens dit artikel is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd.

Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument. Doordat een beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

Beheersmaatregelen, anders dan ter handhaving van de bestaande situatie en rust en regulering van het motorcrossen lijken op dit moment niet noodzakelijk. Vooralsnog kan het opstellen van een beheersplan beperkt blijven tot het nader regelen van het crossen.

Inlichtingen

De consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer verschaft desgevraagd alle gewenst inlichtingen.

Het kantoor van de consulent in Limburg is gevestigd te Roermond, Lindanusstraat 12, telefoon 04750-34251.